

9<sup>1993</sup>

105. ÅRG.

Løssalg kr. 20

# STAV OLAV

150-årsjubileet, s. 3

Pilegrimsferd til Nidaros og Stiklestad

Om Charles Péguys bok, s. 12

“Forhallen til håpets mysterium”

På gjesteplass, s. 16

På utsiden av skriftestolen

Biskop Komarica av Banja Luka, s. 18

Å dele Bosnia som å skille ektefeller!

Baby Johannessen, s. 20

Lite lystelig for kirken i Ungarn

Et åpnere Vietnam, s. 26

Forsider og andre sider

# ST. OLAV

## Takk!

For sytti år siden, i 1923, var kardinal van Rossum, prefekt for Propagandakongregasjonen, på inspeksjonsreise til "de skandinaviske misjoner", forteller mgr. Kjelstrup i boken *Norvegia Catholica*, utgitt i 1943 ved 100-årsjubileet for den katolske kirkes gjenreisning i vårt land. I den forbindelse kom han også til Trondheim, forøvrig første gang en kardinal besøkte Norge - siden Wilhelm av Sabina i 1247.

Kjelstrup forteller at kardinalen feiret "Olavsdagene i den minnerike by" sammen med biskop Smit. Og tilføyer: "Man hadde gjerne villet gjøre kardinalen den glede å la ham feire den hellige Messe i et av domkirkens små sidekapell, som bare ble brukt til oppbevaring av arbeidernes verktøy o.l." Man henvendte seg derfor til kirkedepartementets sjef som "med glede ga den fornødne tillatelse". Han måtte imidlertid "nærmest som en formalitet", skriver Kjelstrup, innhente trønderbiskopens samtykke, og her stoppet saken. For både biskop og domprost "nedla skarp protest mot at kardinalen fikk denne tillatelse og dermed ble planen umuliggjort".

I 1989 ønsket Den norske kirke paven selv velkommen i Nidarosdomen. Og den 29. juli i år ble det lest katolsk høymesse der, den første siden reformasjonen. Foranledningen turde være vel kjent: 150-årsmarkeringen for den katolske kirkes gjenetablering i vårt land. Domkirkens åpne dører ved denne historiske anledning var noe langt mer enn uttrykk for vennlig hjelp til å løse et katolsk plassproblem! "Det er med glede jeg ønsker dere vel møtt, og med takk og lovprisning til historiens Gud at vi nå samles til messe," sa fungerende biskop i Nidaros, Sven Oppegaard, da han - sytti år etter "den skarpe protest" - ønsket katolikkene velkommen i domen.

Det er god grunn til å takke - også andre enn Gud selv! Det er rikelig grunn for oss katolikker til å takke for stor generøsitet og velvilje fra Den norske kirke og fra enkeltkristnes side i forbindelse med 150-årsjubileet. Også andre steder i landet enn i Trondheim er domkirker og sognkirker blitt åpnet for katolske jubileumsmesser. Dertil er varmende ord blitt skrevet og sagt, og mange har tatt del i vår glede. Til og med kollekt er blitt samlet inn til oss!

Nå kan man selvsagt si, som en sentralt plassert lutheraner gjorde, da denne lutherske generøsitet i forbindelse med vårt katolske 150-årsjubileum ble bragt på bane, at "det skulle da bare mangle!" Men det er nettopp saken! At det så alfor ofte har "manglet" i forholdet oss imellom! Det har tatt tid å oppdage det, men i dag er vi godt i gang med å bøte på manglene. Messen i Nidarosdomen er et vakkert tegn på det.

UKJ





# 150-årsjubileet: Pilegrimsferd til Nidaros og til Stiklestad

*Olsok 1993 med katolsk høymesse i Nidarosdomen ble høydepunktet under 150-årsjubileet - messen vil for mange bli stående som et lysende og håpefullt tegn i kirkens historie i vårt land i nyere tid. Og kirken betyr her den universelle kirke, som både den katolske og den norske statskirken er deler av.*

*For messen, som var en del av 150-årsmarkeringen for gjenetableringen av den katolske kirke i vårt land og høydepunktet for de mange katolske pilegrimer fra inn- og utland som hadde fulgt oppfordringen fra Trondheim Stift om å samles i Hellig Olavs by til Olsok, var en gledesfylt og fargerik fest i forsoningens og evangeliets ånd.*

*Blottet for triumfalistiske over- eller undertoner - om nå noen hadde fryktet dem.*

*Noen streiflys "post festum" på litt katolsk Olsok i Trøndelag 1993 turde være på sin plass.*

## **Pilegrim anno 1993**

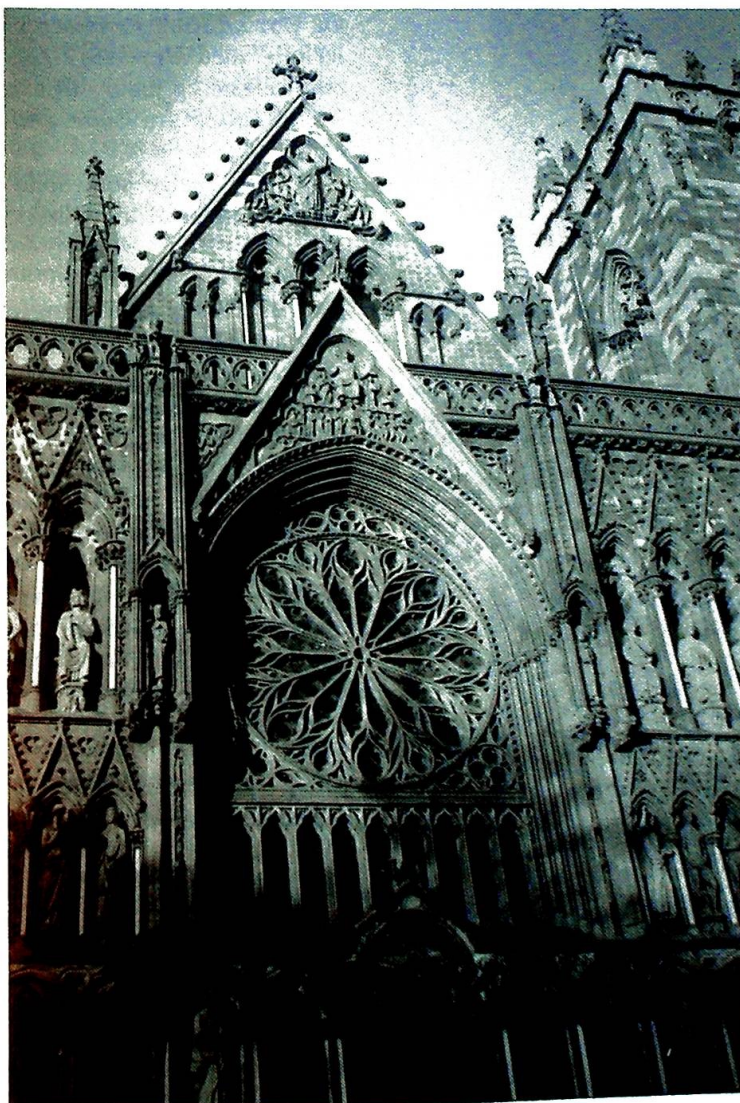
Moderne pilegrimer til Hellig Olavs by opplever ikke, som sine forgjeng-

ere, å stå sårbent på Feginsbrekka, lettet over endelig å se målet, Olavskirken i Trondheim, den som ifølge folkevisen er så fin at "ho e' tekte med gull". De kommer i buss og bil, med fly og tog - raser på noen timer gjennom og over skog, fjell og dal som det i sin tid tok dager og uker å kave seg gjennom og over. Ikke så lett for travle nåtidspilegrimer å stemme sinnet for møtet med det historiske og det hellige - selv om tidebønner og fromme tanker nok kan hentes frem i en buss eller bil i full fart over Dovre.

Kanskje var vi mange som, da vi katolske pilegrimer anno 1993 flokket inn i domens sammen med våre gjester, tenkte at hit skulle vi, som Kristin Lavransdatter, kommet langsomt og til fots med vår bør, tung eller lett - og med gleden over å få komme.

## **Katolsk og økumenisk i Nidarosdomen**

"Det er med glede jeg ønsker dere vel møtt, og med takk og lovprisning til historiens Gud at vi nå samles til messe," sa fungerende biskop i Nidaros, *Sven Oppegaard*, da den lange prosesjon av geistlige og ministranter stoppet opp ved korsalteret i Nidarosdomen, og han kunne



*Fra Nidarosdomens vestfront. Det var gjennom portalen i vestfronten den lange prosesjonen av geistlige og ministranter - 35 barn og unge - gikk inn til Olsokmessen. I prosesjonen var det tre erkebiskoper: erkebiskop Ceirano, pavelige nuntius til de nordiske land, erkebiskop Ngyen Van Thuan fra Vietnam - han har 13 år i kommunistisk fengsel bak seg - og erkebiskop Zimon fra Katowice i Polen. Også alle de norske og øvrige nordiske biskoper deltok, samt biskoper fra Brasil, Luxembourg og Skottland. Skottland hørte i middelalderen inn under Nidaros bispedømme. Også størsteparten av vårt lands katolske prester var med. Foto: Mary Brentnall.*



ønske sine katolske brødre og søstre velkommen i nasjonalhelligdommen. Men Oppegaard minnet også om at "vi alle bærer medansvar for splittelsens åpne sår".

Dagens hovedcelebrant, pater *Georg Müller*, takket i samme økumeniske ånd, men mente det også måtte gå an å si, uten å bli misforstått, at for katolske kristne i Norge er en katolsk messe i Nidarosdomen "på en måte å få komme hjem". Klar tale også i den hilsen fra paven som den pavelige nuntius, erkebiskop *Giovanni Ceirano*, formidlet: "Katedralen i Trondheim utgjør i seg selv en utfordring til alle norske kristne om å gjenoppdage og arbeide for den enhet som er Herrens vilje for sin kirke."

Disse tonene ble fulgt opp i pater Georgs preken (gjengitt annetstede i bladet), en preken som, etter katolsk

skikk, var høyst evangelisk, det vil si klart knyttet til dagens skriftlesning. Men også, selvsagt og på katolsk vis, knyttet til dagens fest: helgenen Olav, som er gravlagt i domen: "Ingen mann her til lands har betydd mer for Norge enn Hellig Olav."

#### Gammelt og nytt

Messen i den fullsatte katedralen var en vakker, verdig og meningsfylt blanding av gammelt og nytt - det lå klok omtanke og stort forarbeide bak. Her var gregoriansk sang, den 8. messen, den såkalte "englemessen", og Taizé-toner, og her var luthersk Olsoksalme, skrevet av Nidarosbisp *Jens Gleditsch* (d.1931) med *Edvard Griegs* toner til, ikke av enkleste slag, men av den sorten som etter litt øving smyger seg inn i øre og sinn for å bli.

Gradualesalmen var skrevet av presten i Levanger, *Athanasius Culmbach*. Og selvsagt fikk Olavssekvensen *Lux illuxit laetabundi* - "lyset over landet dagna" - lyde i det tradisjonsrike rom.

Her var lesninger og forbønner på mange språk, fra islandsk - det språk som ligger nærmest opp til Hellig Olavs eget - til språk som speiler litt av det mangenasjonale i våre katolske menigheter, og et fargerikt opp-tog med offergaver. Om han virkelig finnes, munken i domen, har han nok undret seg, ikke minst da filippinske og vietnamesiske toner smøg seg mellom søylene!

St.Olav menighets kor, godt forsterket av medlemmer av Domkirkekoret og deltakere fra Olavsdagenes gregorianikkseminar, øste vellyd utover en forsamling som på sin side "på vanlig katolsk vis var aktive og begeistrede medsangere", som *Adresseavisen* skrev i sin reportasje. Og *Øyvind Kåre Pettersen* lot orgellet tilbe med *Messiaen* i hans *banquet celeste* og juble - til avslutning - i toccataen fra *Suite gotique* av *Boelman*

Det var mange som nølte med å forlate domen denne Olsokkvelden.

..

#### Olavsfestdager med mangfold

Og mange fant veien tilbake senere i sommernatten, til gregoriansk kompletorium fremført av deltagerne på gregorianikkseminaret som inngikk i Olavsfestdagens spennende kulturtilbud. Dager som i stigende grad gjenspeiler det sug etter tilhørighet og røtter som er merkbart i tiden: I år ble ikke bare Kristin-spillet i Nidarosdomen gjentatt med stor suksess, men nye ting som klostervandring i og omkring Trondheim og pilegrimstog til Verdal var kommet til.

Og i erkebispegården kunne dagens pilegrimer - og andre - få innblikk i livet på middelalderens store pilegrimsveier, de tiders turisttrafikk. Og sammenligne sine solide jogge- og fotformsko med middelalderens spinkle remmer og lær!

#### En stein fra domen

"En gave er under hugging ved Restaureringen, en stein tatt ut til å res-



Olsok 1993: den første katolske høymesse i Nidarosdomen siden reformasjonen, blikk opp hovedskipet mot det provisoriske alteret. Foto: Bjørn R. Westersø



taurere domen”, hadde kirkeminister *Gudmund Hernes* varslet under jubileumsfeiringen i Oslo Rådhus i mai. Under mottagelsen etter høymessen i Nidarosdomen kunne Hernes overlevere den vektige gave: en kopi av det mest kjente hodet i domkirken oktagon, hugget av håndverkere ved Restaureringen - hodet forestiller Pål Bårdsson, erkebiskop i Nidaros på 1300-tallet. At det var stenhuggerensønnen pater Georg Müller, apostolisk vikar i Tromsheim Stift, som mottok gaven, ble et ekstra poeng.

Poeng skåret også *Knut Andresen* fra Kirkerådet som hadde snappet opp følgende kommentar fra en eldre trondheimmer som fikk høre at oppstyret rundt domen denne Olsokkvelden skyldtes katolsk 150-årsjubileum: “E dæm så gammal!”

### Til “St. Michael på Stein”

Om det ikke er kirker på hvert nes ved Trondheimsfjorden - selv om det stedvis virker slik her ved det en turistbrosjyre kalte “nasjonens dåpsvann” - finnes det i hvert fall kirke på Byneset, syd for Trondheim. Det som i dag er Byneset gamle kirke, var i middelalderen St. Michaelskirken på Stein, pilegrimenes siste “stasjonskirke” på vandringen mot Nidarosdomen, bygget ferdig under erkebiskop Eystein (1161-1188).

Etter *laudes* i den beskjedne katolske St. Olavskirken ved Elgeseterbroen morgenen etter høymessen i domkirken, var det mot Byneset kirke vi pilegrimer, leg og lærd, satte kursen. Sjelden har vel så megen kirkelig prominens trengt seg sammen i det lille koret som under messen den 30. juli 1993 der biskop Gerhard Goebel fra Tromsø stift celebrerte! Sist det var katolsk messe i Byneset kirke, var under Olavsjubileet i 1980.

Tankevekkende å være til stede under en messe som feires ved et 800 år gammelt alter, bevart i sin opprinnelige form. Tankevekkende også å få et varmt “takk” som svar på sitt “Kristi fred” under fredshilsenen. . .

### Vektig i “Katolsk Forum”

Og inspirerende senere på dagen å lytte til innledningsforedraget i den vektige serie “Katolsk Forum” i

Trondheim hadde lagt opp i anledning 150-årsjubileet. Foredragene vil bli trykket, i noe redigert form, i St. Olav utover høsten. Her skal bare navn og titler nevnes, som forhåndsreklame:

- *Den katolske kirkes overvintring i Norge 1536 til 1883.* Ved *Karin H. Hognestad*, teolog og universitetsbibliotekar i Trondheim.

- *Hvordan har tidligere generasjoners katolikker formet oss norske katolikker?* Ved pater *Bernt Eidsvig*

- *Hvordan former vi neste generasjonskatolikker her i landet?* Ved pater *Bernt Eidsvig*

### Til Stiklestad og “spelet”

Det har stått der lenge, det lille katolske kapellet på høydedraget nær den gamle slagmarken på Stiklestad - helt siden 1930, året for

det blitt vel trangt om plassen for de mange i kapellet og de minst like mange ute på kirkebakken. Biskop *Gerhard Schwenzers* preken om helgenkongen Olav (gjengitt annetsted i bladet) understreket på eksemplærisk vis kjernen i det som misvisende kalles katolsk “helgendyrkelse”.

I de senere årtier har også “*Spelet om Heilag Olav*”, som spilles på vollene like bortenfor kapellet, vært flittig besøkt av katolske Stiklestadpilegrimer. I år tør det ha vært rekordbesøk, og sjelden har vel spelets biskop Grimkjell, da han innledet til messe, aldri hatt så mange sakyndige “kolleger” blant publikum.

*Olav Gullvågs* “spel”, som i år feirer 40-årsjubileum, er i dag en stor satsing der profesjonelle og amatører - i den grad det ennå finnes noen som kan kalles amatører i Verdalens



Fra messen i Byneset middelkirke. Foto: Maria Gæver

900-årsmarkeringen av helgenkongens død. Men allerede i 1916 hadde katolikker i Trondheim tatt opp den gamle middelalderske valfartstradisjon, og i hvert fall siden 1930 har katolske pilegrimer trofast vandret opp bjørkealleen til Stiklestad til Olsokmesse i kapellet. Så også i år, regn og yr til tross.

Riktignok var pilegrimsskaren fra Nidarosdomen skrumpet en del, men kanskje like godt, ellers ville

rike teater- og musikkliv! - går sammen om noe som er langt mer enn nostalgi og folklore. Stykket, henlagt til gården Sul dit kong Olav kom kort før slaget på Stiklestad, taler rett inn i tiden så det søker i en: Det er “utburen”, det vanskapte barnet som moren noen år tilbake satte ut for at det skulle dø, som tidvis driver datteren Gudrun til galenskap - hun hører innimellom barnet gråte! Dette er kraftfullt teater om



## En dødens kultur

I sin preken under Angelushønnen den 25. juli påtalte pave Johannes Paul II at krig og sult, alkohol og rusgift i stigende grad truer menneskelivet. Han kom også med sterk kritikk av abort og eutanasi. Begge deler presenteres av mange som "nok en tilkjempet rettighet", noe som neppe er tilfeldig, og som gjør "denne dødens kultur" enda mer forstemmende.

Paven kom også inn på det han kalte "en påfallende selvmotsigelse": På den

ene side står menneskelivet på mange måter i sentrum i dagens verden takket være økonomiske og vitenskapelige fremskritt, men "samtidig står vi overfor den vedvarende skandale som heter hunger, og som truer millioner av menneskeliv, samt andre høyst bekymringsfulle fenomener som økende kriminalitet, alkoholens og rusgiftens svøpe og broderkrigens vanvidd som særlig rammer mange unge".

RHEINISCHER MERKUR

Nittiårenes prioritet: respekt for livet "Hensikten med det vi kaller utvikling er å bedre livskvaliteten, men i vår iver etter å ta igjen de 'utviklede' landene, ser det ut til at vi jakter på utvikling for utviklingens egen skyld og overser de negative og onde sider ved slik fremferd." Det sa guvernøren i den indiske delstaten Karmaka under åpningen av en internasjonal konferanse i Bangalore, India, i juni i år under mottoet "Respekt for livet - nittiårenes prioritet".

## 6

skyld og soning, om den legedom for sjel og sinn som ligger i syndserkjennelsen.

Det er et langt større under enn den nedtrampede åkeren på Sul - vi kjenner den fra Snorre - som reiser seg etter at Olav har ridd rundt den. Selv om det, som en av Olav Gullvågs saftige tvilere påpeker, "skal mykje beisk galdring til for å få ein åker til å reise seg att"!

### Jordbær og andre minner

Med vesper i Olavskapellet, etter spelet, og et avsluttende *te deum*, var pilegrimsferden 1993 til ende. Bare hjemturen gjenstod. Med inspirasjon og minner i bagasjen. Minner først og fremst om messen i dommen, men også om annet med adskillig verdi, om enn mindre historisk sus:

felleskapsfremmende fotvandring i Bymarka, velgjørende Taizétoner og stillhet i St.Olav kirke i sene kveldstimer etter en lang dag, gode samtaler med trosfeller fra nær og fjern, tidebønner og daglig eukaristifeiringamt den store reke- og jordbærfesten som St.Olav menighet hadde dekket til godt over 400 i Katedralskolens festsal kvelden før Stiklestadferden! For også pilegrimer blir sultne på ganske så jordisk vis. Og for dem som skal fø jubilerende pilegrimer og andre, er det anvisning å hente hos *Teresa av Avila*, helgen og kirkelærer: "Er det fastetid, skal det fastes! Er det fest, skal det festes!"

Ikke vet vi om arrangementskomiteén i Trondheim har konsultert Teresa. Men det virket slik!

## Olsok og 150-årsjubileum: P

### *Kjære troende, kjære pilegrimer fra nær og fjern!*

Vi er samlet her i Nidarosdomen for å markere Den katolske kirkes 150-årsjubileum og samtidig feire Olsok. Lenge har vi gledet oss til denne stund, og for mange er det kanskje som en drøm at vi får lov til å samles her. Mange av oss har reist en lang vei, og alle kommer vi fra forskjellige ststeder.

Selv om vi er fulle av glede, selv om vi markerer 150-årsjubileet for Den katolske kirke, så må ikke denne stunden legge skjul på at troen til daglig har vanskelige kår. Vi er vant til å tenke fornuftig, ta våre beslutninger ut fra egne premisser. Og mot slutten av det 3. årtusen kommer kirken for første gang opp i den situasjon å måtte forkynne det glade budskap for mennesker som ikke lenger tror på noen Gud. Den tvilende rasjonalisme legger seg som en klam hånd rundt vårt eget søkende hjerte. Vi som er opptatt av fremtiden som aldri før, forstår vi fortsatt Guds veier?

Den som er en spesialist på veiledning for en kirke i en vanskelig situasjon, er evangelisten Matteus. Hans evangelium kan som intet annet kalles kirkens evangelium. Han vil gi mot til en menighet som opplever de største vanskeligheter. Han styrker de troende og formaner til utholdenhet. For ham er Jesus mesteren og læreren som fortsatt er nærværende i kirken.

I dagens evangelium (Matt 16, 24-28) setter Kristus et klart skille mellom en adferd som "frelser sitt



"Spelet om Heilag Olav" er slutt for denne gang, så også den katolske pilegrimsferden til Stiklestad 1993 - bare vesper i kapellet gjenstår. Foto. Frode Eidem.



Guvernøren fremholdt videre, ifølge det katolske tidsskriftet *Indian Currents* at "det er på tide at vi, uavhengig av hvilken religion vi bekjenner oss til, finner tilbake til vår spiritualitet og baserer våre liv og handlinger på sunne moralske og etiske prinsipper". Konferansen, som hadde samlet rundt 200 deltagere fra India, Italia, Polen, Frankrike, England og USA, ble arrangert av "National Association for

*Respect for Life*" og avdelingen for familie, velferd og reproduksjon ved *St. John's Medical College* i Bangalore. Konferansens hovedtaler, pater Joseph Putti fra *Krist Jyoti College* i Bangalore, beklaget i sitt innlegg bl.a. at "India, kjent som 'ahimsas' land, i dag er en slagmark der religioner som var ment å inspirere til kjærlighet og medfølelse, forkynner hat og vold".

**Pavelig nei til gifte prester**  
*Under en generalaudiens nylig sa pave Johannes Paul II at selv om paven i unnakstilfeller kan gi tillatelse til prestevigsel av gifte menn, så har flere bispesynoder bekreftet at innen den latinske ritus skal prestevigsel av gifte menn ikke innføres. Paven bekreftet derved prestenes plikt til å leve i sølibat.*

CHRIST IN DER GEGENWART

## Etter Georg Müllers preken i Nidarsdomen

7



Pater Georg Müller, apostolisk administrator for Midt-Norge Stift, tar imot offergavene under Olsok-messen i Nidarosdomen. Foto: St.Olav menighet, Trondheim.

Stiklestad: Nederlag er blitt til seier. Det Olav ikke maktet i levende live, oppnådde han ved sin død. Dermed er også grunnlaget lagt for en kristendom i vekst. Det er etter Olavs fall den 29. juli 1030 kristendommen langsomt vokser fra ytre lovregler til indre folkefromhet. Ingen mann her til lands har betydd mer for Norge enn Hellig Olav. Denne fantastiske katedralen er som intet annet et vitnesbyrd om dette. Men vi har i dag vanskelig for å begripe ham.

La oss da gå herfra i visshet om at livet vårt ikke finner sin oppfyllelse her på jorden, men at vårt hjemsted er i himmelen.

Den 2. juni 1989 sa pave Johannes Paul II i sin preken: "Her i Nidarosdomen, som ble bygget til Guds ære og står som et fyrtårn og peker mot himmelen midt i den moderne verden, her står vi i dag for å forkynne evangeliet om frelsen i Jesus Kristus... Jesus Kristus er vår visdom. Han er veien, sannheten og livet (jf. Joh 14,6). Selv om skaperverket fremdeles er 'forgjengeligheten underlagt', så er det i håp om å bli forvandlet i Kristus... Tiden for visdom er nå!"

Kjære troende, la oss i dag ikke forlate dette sted uten at vi på nytt går i Herrens fotspor og tar opp vårt daglige kors der hvor Gud har vist oss vår plass. La oss ikke fokusere på oss selv, men la oss stille vårt liv i Herrens tjeneste. Han kaller det svake for å gjøre det sterke til skamme. ●

liv" og "vinner hele verden" på den ene side, og det å "gi avkall på sitt eget, sette livet til" på den annen side. Uten å bruke selve ordet, taler han her om kjærligheten som elsker først, som elsker hver og en, og som elsker alltid. Dette er Guds måte å elske på: Faderen som gir alt til Sønnen, Sønnen som mottar alt og gir det tilbake, Den Hellige Ånd som er selve Guds kjærlighet.

I Jesu liv ser vi dette virkeliggjort: Menneskesønnen som elsker sine helt inntil enden. Ikke engang døden på korset kan rive ham ut av Guds liv og tilintetgjøre denne kjærligheten, få den til å gå over i raseri og hat, til straff og gjengjeldelse.

Som en klar følge må den som vil følge Kristus, ta opp sitt kors, sette livet til for hans skyld – for så å vinne livet. Kristus tegner ikke et drømmebilde av hva det betyr å være en kristen. Han går rett på sak: Kors og kjærlighet er knyttet sammen. For Guds kjærlighet er trofast og svikter aldri.

En illustrasjon av denne virkelighet finner vi i Hellig Olav. Om han noen gang har søkt sitt eget, søkt å frelse sitt liv og vinne all verdens makt ved å underlegge seg folket, så har han mistet alt på Stiklestad. Og om han noen gang har gitt avkall på sitt eget, tatt opp sitt kors og fulgt Kristus, så har han seiret på



**Biskop og unge på pilegrimsvandring**  
Det er en tydelig lengsel hos unge mennesker etter religiøse erfaringer og anledning til snakke med andre om religiøse spørsmål, sier biskopen av Hildesheim i Tyskland, Josef Homeyer. Han har i sommer vært på en åtte dagers pilgrimsferd til fots med 40 unge fra sitt bispedømme. De unge trenger å finne seg et ståsted i et samfunn der den enkelte lett føler seg usikker og forlatt, mener biskopen.

De unge hadde hatt stort utbytte av den 125 kilometer lange valfarten fra Hildesheim til Wolfsburg, sa Homeyer i et intervju med det tyske katolske nyhetsbyrået, KNA, etter turen. Mange hadde giitt tydelig uttrykk for at de tidligere hadde et feilaktig bilde av Gud, og at dette nå var rettet opp; for andre var Gud og kirken blitt noe "konkret". Disse pilegrimsvandringene,

som har foregått hvert år siden 1985, er, ifølge ungdomspresten i Hildesheim, "den mest intensive form for kirkelige ungdomsarbeid". Deltakerne erfarer "fra hode til fot" hva det vil si "å være kirke sammen og underveis". Ungdomspresten tør vite hva han taler om: Han ledet selv en lignende valfart annetsteds i bispedømmet.

8

## "Vi fikk vist at vi er mange!"

"Vellykket, kjempegøy, inspirerende," er noen av de mange positive kommentarer St.Olav har registrert fra deltagere på *Ungdomsfestivalen 1993* som fant sted i Verdal i dagene 24. til 29. juli. Ikke rart at festivalleder *Mats Tande* og hans lille stab, som har uker og måneder og halvår med planlegging bak seg, er fornøyd.

"Vi ønsket å tilby noe mer enn en vanlig leir i dette jubileumsåret, og fant at en festival med et bredt spekter av aktiviteter, der få skulle styre og stelle og så mange som mulig 'bare' skulle være med og få utfolde seg, burde være godt egnet til å få med 'unge i alle aldre', som det het i festival-innbydelen. Og - ikke minst - ønsket vi å trekke med eks-UNK'ere med familie. Og jeg synes jo vi fikk det til ganske bra," sier trønder Tande beskjedent, "yngste deltager var ett år og eldste 45, og det var ca. 20 barn fra 8-9 år og nedover - som

selsvagt stilte med foreldre! I alt var vi rundt 200, deriblant en god kontingent av det vi samlende kan kalle innvandrerungdom, selv om vi nok kunne ønsket å få med flere av dem - men det får vi jobbe videre med i fremtiden."

Opplegget spente ifølge Tande fra "det mest åndelige til det minst." Hver dag var det i tillegg til den liturgiske ramme en rekke 'verksteder' å velge mellom - fra mini-retrett og kallsverksted via miljøgruppe til teater og sminkeverksted, for å nevne noen. Og korgruppe som fikk vise hva den dugde til under Olsokmessen i Nidarosdomen. Og selsvagt gikk de unge pilegrimer til fots fra Verdal sentrum til Stiklestad.

"Alt gikk så bra," lyder oppsummeringen fra en lettet festivalleder. Som håper på følgende langtidsvirkning for *Ungdomsfestivalen 1993*: "en gnist som holder en stund".

## Uttalelse fra: Miljøverkste

### Kirkens oppgave

Forurensning og nød berører oss alle. Som Pave Johannes Paul II har pekt på i rundskriv\*), er dagens holdninger og politikk tuftet på egeninteresse og unnfallenhet. Kirkens oppgave er å fremheve vårt moralske ansvar overfor våre medmennesker, kommende slekter og det naturmiljø hvis sunnhet vi er så avhengige av. Den skal veilede om det enkelte menneskets verdighet og rettigheter. Den skal vinne forståelse for at særinteresser er underlagt en overordnet sannhet og det felles beste.

### Forbrukersamfunnet

Forbrukersamfunnet og forbruksøkonomien er ikke underlagt etisk kontroll. Resultatet er angst hos den enkelte for virkningene av utviklingen, og økende spenning innenfor og mellom samfunnene. Forbrukerkulturen vokser seg stadig sterkere i de rike landene til tross for at den bidrar til at mange mennesker hver dag dør av underernæring.

### Kristent svar

Følgende er et sammendrag av pavens uttalelser:

Det negative vi må søke å komme bort fra, er det fattige og ensoprete i menneskets holdning. Mennesket motiveres av begjær etter å besitte ting snarere enn å forbinde dem med sannheten. Det mangler den uselviske og estetiske holdning som skapes av undring over å være til, og av det vakre som i synlige ting gjør oss i stand til å se budskapet fra den usynlige Gud som skapte dem. Vi bruker jorden etter eget forgodtbefinnende og overser at den har sine egne forutsetninger og et opprinnelig formål. Selv om vi kan nyttiggjøre oss jorden og det som lever på den, må vi respektere de gitte begrensninger. Nå opplever vi at råstoffer, energiressurser og naturmiljøet ødelegges i økende tempo.



"Liturgisk dans" var ett av *Ungdomsfestivalens* mange verksteder - Her danses det under messen i det katolske kapellet på Stiklestad. Foto: Peter Talås.



## Om kulturforurensing

"Hvor mange år vil vi fortsatt trenge for å innse at det er med kulturen som med naturen: også den utgjør et økosystem med krav på gjennomtenkt pleie? Kulturforurensing truer menneskers livsmiljø ikke mindre enn naturforurensing gjør det."

Vi sakser fra en artikkel av Per Lønning i Kirke og Kultur om "Forbrukersamfun-

nets forplantningsdynamikk" der det bl. a. heter: "Mer og mer iøynefallende blir dagens media bestemt av konkurranse og kommersiell 'struggle for life'. Det står en stadig kamp om lyttere, lesere, kjøpere, annonsører. 'Godt nytt' er det som påkaller annonsører. . .

Overskriftene gjenspeiler et verdihierarki. Stoffvalg og proporsjoner finger

uformerkt med leserens livshorison. Kjen-dishysteri, bloddryppende vold, krydrede skandaler, sex i sytten peprede anretninger. Attpåtil tukter man oss i 'kjerka' for å være håpløst sexfikserte. Hvordan var det i sin tid med ordtaket 'på seg selv kjenner man andre'? Ingenting selger som reportere på hallikjakt. Moralismen er mest lukrativ når den står på hodet og jodler."

## Et UNKF-festivalen 1993

Aksepterer vi ikke at det finnes en overordnet sannhet, overtar maktens krefter. Hver enkelt bruker de midler han eller hun rår over for å få gjennomslag for sine interesser, uten å ta hensyn til andres rettigheter.

Det enkelte menneske har ikke en konsekvent oppfatning av hva som er våre felles goder. Egne interesser må vurderes ut fra et verdisyn og respekt for alle menneskers verdighet og rettigheter.

Det er statens oppgave å sørge for vern og bevaring av fellesgoder som naturmiljø og menneskets miljø. Men myndighetenes avgjørelser blir ikke alltid prøvet ut fra rettferdighet og moralske kriterier. (Kirkens rolle.) Det legges heller vekt på velgerne og den finansielle makt. Over tid skaper en slik opptreden mistillit og apati, med tilbakegang i politisk deltagelse og samfunnsånd i befolkningen som føler seg misbrukt og desillusjonert.

Vi trenger også en verdensomspennende innsats for å hjelpe alle som i dag er stengt ute fra økonomisk og menneskelig utvikling. For at alle skal få tilstrekkelig del i klodens ressurser, kan det kreves endringer i makt, livsstil, produksjon og forbruk og mindre sløsing med miljøressurser og menneskelige ressurser.

Paven spør om ikke Kirken kan tilføre de politiske institusjonene bedre innsyn i hva som er det felles beste for den menneskelige familie. Skal vi ta fatt på disse oppgavene må vi vekke, akseptere og utdype forståelsen av moralsk ansvar.

\*) Ensyklikaene "Menneskenes Frelser" og "Centessimus Annus".

## 8. verdensungdomstreff: Et åndelig Woodstock?

Ungdom som lytter til paven? Og omvendt? "Under Verdensungdomstreffet i Denver, Colorado, i august opplevde man begge deler," noterer den kristne ukeavisen *Rheinischer Merkur*. "Paven kjempet synlig med tårene mens unge mennesker frimodig stod frem for den store mengden og fortalte om sin tro (-) Og for de fleste deltagerne på dette ungdomstreffet - og det dreier seg om totalt opp mot 200.000 - var det ingen tvil om at Johannes Paul II har evnen til å begeistre mennesker for Guds sak. Samtidig gir den 73-årige paven klart tilkjenne at møtet med disse unge menneskene fascinerer ham. Til tross for det anstrengende programmet, virker han nærmest yngre for hver dag - og det til tross for at både Jamaica og Mexico stod på programmet før Denver. Disse unge, som ikke ser det som sin første plikt å distansere seg fra sin overhyrde, gir ham kraft og synes å lette litt på det tyngende Petersemettet."

"Det absolutte ja til livet er den røde tråd gjennom alle prekener og taler," noterer avisen videre. "Og mer enn én gang belønnes hans klare tale med stående applaus."

"En troverdig veiviser, som viser hvordan vi kan rette vår liv inn mot Jesus Kristus," - var én av mange gode attester ungdommen gav paven i Denver, ifølge *Rheinischer Merkur*. Som også noterer at "protestaksjoner mot pavens holdning til kvinnelig prester, til abort og seksualmoral bare ble små randfenomener under Denverdagene" der gleden over den felles tro stod i sentrum. Dager som "til tider minnet om en rockefestival der unge mennesker jubler for sin spesielle stjerne", men hvor "lengselen etter å bli båret av et sterkt trosfellsskap" var til å ta og

føle på. Ikke rart at amerikansk presse kalte det hele "et åndelig Woodstock!"

\*

- Jo, det var en veldig spesiell opplevelse, bekrefter *Sara Wheatley*, 21-åring fra Oslo som sammen med 20-årige *Tran Sy Loc* fra Stjørdalen var offisiell norsk delegat ved ungdomstreffet i Denver. - Og det stemmer at folk til tider var rent på styr! Det var jo mange nokså unge der. Vi delegatene var nok til dels noe eldre enn den store generelle gruppen der folk var fra 14 og oppover

- Ikke vet jeg hva som er pavens hemmelighet når det gjelder å nå frem til folk, men det er kanskje typisk at når sikkerhetsvaktene går én vei, går han en annen. Man merker tydelig at han ønsker å treffe folk og få vite hva de er opptatt av. Og så alle språkene han kan!

- Loc og jeg var kjempeheldige for vi var med i gruppen på 286 offisielle delegater fra 101 land som bodde sammen en hel uke i Denver og ble rystet skikkelig sammen. Og selv om vi bare var to fra Norge - det var fire til fra Norden - var vel Loc og jeg nokså representative for norsk katolsk ungdom av i dag: Jeg har utenlandsk far, og Loc kom til Norge som flyktning fra Vietnam da han var 12-13 år. Folk sperret jo øynene opp når Loc sa 'hi, I'm Loc from Norway!' Godt utgangspunkt for å fortelle om vår fargerike kirke.

- Det mest interessante og spennende i Denver? Å møte andre katolske ungdommer fra så mange deler av verden, sier Sara, som til daglig går på sykepleieskolen og forøvrig er sentralstyremedlem i Unge Norske Katolikkers Forbund.



### Til hinder for økumenikken

De tiltagende fundamentalistiske strømninger både innen den katolske og de reformerte kirker i Sveits er, i følge landets katolske bispekonferanse, til hinder for den økumeniske dialog. Likevel er det liv i økumenikken i landet, forsikret de sveitsiske biskoper ved avslutningen av sitt møte nylig.

CHRIST IN DER GEGENWART

### Til kamp mot barnearbeid

Den indiske arbeidsministeren, Purno Sagma, erklærte nylig under en konferanse om avskaffelse av barnearbeid at den indiske regjeringen vil begynne forhandlinger med arbeidsgiverne for å få slutt på den forferdelige utnyttelse av barn som slikt arbeid representerer. Han innrømmet dog at det blir et langsiktig prosjekt siden barnearbeid har lang tradisjon i India.

CHRIST IN DER GEGENWART

### Trekker seg fra politikken

Erkebiskop Isidore de Souza av Benin har trukket seg fra aktiv politikk, på oppfordring av paven, skriver avisen "La Croix de Benin". Han ledet i en overgangsperiode den tidligere marxistisk-leninistiske republikken før de første frie valgene i 1991, var en tid landets statsoverhode og senere medlem av republikkens sikkerhetsråd for "på en særlig måte å vise omsorg for landets fem millioner innbyggere".

CHRIST IN DER GEGENWART

## 10 Pilgrimsferd til Stiklestad 1993: Biskop Schwenzers preken

Vi feirer Olsok for å ære Gud for det verk han gjennomførte ved martyrkongen. Hellig Olav er - det får vi trygt si - den viktigste formgivende skikkelse i Norges historie. Gjennom århundrer har han vært et samlingsmerke, symbolet på rikets og nasjonens enhet som kristent folk. Han var og er Norges konge til evig tid.

I våre dager begynner mange å sette spørsmålsteget ved Hellig Olavs betydning og ikke minst ved hans hellighet. Var han virkelig den fremragende, ruvende personlighet sagaene vil ha oss til å tro? Vi vet f.eks. at Snorres Heimskringla er en storartet syntese av diktning og sannhet. Hva er historisk i den? Hvorledes foregikk egentlig kristningen av landet? Hva er det som er så bemerkelsesverdig ved Olav Haraldsson?

Jo, vi kjenner en god del historiske fakta vi kan støtte oss til. Men noen fullgod tolkning av hvorfor en fallen konge så raskt ble en seierrik helgen, kan det ikke ventes av den historiske vitenskap. Vi må bare si det slik at ut fra kristen tro er Olav å se som et redskap for Guds avgjørende handling med det norske folk. Det er i den betydning han er hellig, det vil si utvalgt og anvendt av Gud, på tross av sine svakheter og feil. Men med en slik forklaring har vi allerede forlatt det historiske området, og vi befinner oss på troens grunn.

La meg stille spørsmålet annerledes: Hva gjør egentlig Kirken når den kanoniserer et menneske, dvs.

når den offentlig slår fast at et menneske var helgen? Hva gjorde altså biskop Grimkjell da han den 3. august 1031 erklærte Olav Haraldsson som helgen og martyr? Og hva gjør vi når vi godtar dette og hvert år på nytt feirer Olsok, ja, enda drar til Stiklestad?

Når vi ærer et menneske som helgen, hevder vi ikke at han eller hun var feilfri. Vi teller blant våre store helgener en Peter som fornektet Herren og en Paulus som forfulgte ham. I rekken har vi en Augustinus og en Ignatius som til å begynne med var alt annet enn helgener. Og her har også Olav Haraldsson sin plass.

I helgenenes liv ser vi hvordan Gud omgås menneskene. Gud velger ut det svake, det ringe, til og med det syndige, nettopp for å vise at det ikke ligger i menneskets makt å fullbyrde frelsesverket, men at det er han selv og han alene som gjør store ting ved sine usle og skrøpelige skapninger, så langt de selv er villige til å følge ham.

Gud kaller mennesker som sine medhjelpere, som samarbeidspartnere i frelsesverket. Gud gir dem sin vilje å kjenne. Men han tvinger ingen. Han bare spør: "Er du villig til å gjennomføre det verk, det oppdrag jeg har kalt deg til?"

Hellig Olav kjente Guds vilje. I en lang modningsprosess ble han klar over at Gud gjennom ham ville ene og kristne hele Norges land. Og da han først var blitt klar over dette, gikk han helhjertet inn for dette kall selv om han mot slutten av sitt liv skjønnte det ville bety hans sikre død.

Her ligger det store og i bunn og grunn uforklarlige ved Hellig Olav, at han villig lot seg bruke som et redskap i Guds hånd. Det er dette Kirken understreker ved å erklære Olav som helgen og martyr.

Det er altså Gud selv vi ærer i helgenene. I prefasjonen ber vi i dag: "Din herlighet, Gud, lyser fra helgenenes skare. For ved å krone deres fortjenester, kroner du dine egne gaver. Du gir oss et forbilde i deres liv, del i deres samfunn og hjelp i deres forbønn." Et annet sted sier liturgien: "Vår lovprisning, Herre, føyer intet til din velde, og det er en gave fra deg at vi sier deg takk; for vår hyldelse gjør deg ikke større, men er til gagn for vår frelse."

Dette er bakgrunnen for feiringen av helgenene. Vi ærer Gud for det verk han har fullført gjennom konkrete mennesker. Og de som virkelig gikk inn på hans kall og hans vilje, er i dag våre store forbilder, våre hjelpere i Guds herlighet. Det er de som går i forbønn for oss.

Og enda et aspekt vil vi understreke: Det å bli hellig synes kanskje å være det store unntak, noe eksklusivt. Men det er ikke det. Det å bli helgen er egentlig noe ganske normalt, noe helt alminnelig, ja, jeg ville betegne det, til og med, som noe dagligdags. Vi er alle kalt til det. Vi alle, uten unntak, har dette mål. På en måte er vi det allerede. Vi er blitt helliget ved dåpens sakrament. Vi er blitt Guds barn, vi er brødre og søstre til Jesus Kristus, vår Herre. Guds Hellige Ånd bor i våre hjerter; han fører og leder oss



Til tross for sterke protester:  
dødsstraff i Peru

"Dødsstraff løser ikke voldens og terroris-  
mens problem," sier formannen for den  
peruvianske bispekonferanse, Augusto  
Vargas Alzamora av Lima, som har kom-  
met med kraftig kritikk etter at landets  
nasjonalforsamling vedtok å innføre døds-  
straff. Slik straff virker ikke avskrekkende  
på fanatikere som er besatt av en politisk  
ideologi, mener Alzamora, som vedgår at

bispekonferansen er delt i sitt syn på dette  
punkt.

Perus president har gått sterkt inn for  
innføringen av dødsstraff, særlig når det  
gjelder bekjempelsen av den maoistisk  
inspirerte terrororganisasjonen "Lysende  
sti". Til den franske avisen "Le Monde"  
har president Fujimori uttalt at han "per-  
sonlig ville skyte på stedet" Abimael Guz-  
man, den fengslede lederen for "Lysende  
sti". Et flertall av landets 22 millioner inn-

byggere deler presidentens innstilling,  
mens Amnesty International inntar et  
annet standpunkt samt har kommet med  
skarp kritikk av Perus øvrige anti-terrorlo-  
ver. De er tvetydige, skaper usikre rettsfor-  
hold og tjener snarere til å kneble opposi-  
sjonen mot Fujimoris autokratiske regje-  
ringsparti enn til å bekjempe de politiske,  
sosiale og økonomiske årsaker som gir  
næring til venstreterrorismen, hevder  
Amnesty. CHRIST IN DER GEGENWART



Opp til Olavskapellet på Stiklestad - med paveflagg og paraplyer. Foto: Frode Eidem.

mot det store målet. Det eneste som  
kreves av oss, er at vi til enhver tid  
prøver å leve i samsvar med Guds  
vilje.

Men det som er utslagsgivende  
for oss, er at vi blir oppmerksom på  
det han sier oss, og at vi prøver å  
rette oss etter det. Ikke i morgen  
eller neste uke, nei, med det samme  
vi kjenner hans vilje. Det finnes  
ikke noe annet som er viktigere for  
oss enn å gjøre Guds vilje - nå, i  
dette øyeblikk. Alt annet er annen-  
rangs og uviktig.

Riktignok ber vi hver eneste dag:  
"Skje din vilje som i himmelen så  
og på jorden." Men spørsmålet er:  
Svarer disse ord til vårt liv? Gjør vi

virkelig alt for at Guds vilje skal  
skje fyldest?

I dag viser Kirken oss et forbilde:  
Hellig Olav. Han som ble klar over  
Guds vilje, og som på ingen måte  
lot seg stanse i å fullføre den, selv  
om det kostet ham livet. Slik fulgte  
Hellig Olav Kristi eksempel og ble  
Norges konge til evig tid. Vi lever i  
dag fortsatt av hans arv, av det verk  
Gud selv fullførte ved Ham.

Nå i denne Gudstjenesten ber vi  
Gud om at han på Hellig Olavs for-  
bønn alltid må la oss kjenne sin vil-  
je og gi kraft til å sette den ut i  
livet. ●

## Hilsen fra pave Johannes Paul II til deltakerne i høymessen i Nidarosdomen

"Den Hellige Far ble meget glad  
over å bli gjort kjent med den spesi-  
elle messen som skal feires i Trond-  
heim til markering av 150-årsjuble-  
et for gjenopprettelsen av den  
katolske kirke i Norge," het det i  
den hilsen Vatikanets statssekretær,  
kardinal Sodano, på pavens vegne  
hadde sendt i anledning jubileet, og  
som ble lest opp under høymessen  
av den pavelige nuntius til de nor-  
diske land, erkebiskop Giovanni  
Ceirano.

"Etter sitt besøk i Trondheim i  
1989 er Hans Hellighet fullstendig  
klar over det betydningsfulle ved at  
denne messen skal feires i katedra-  
len. Han takker vår himmelske Far  
for det økumeniske vennskap som  
fører lutheranere og katolikker nær-  
mere hverandre i erkjennelsen av de  
bånd som allerede binder dem sam-  
men i et virkelige, om enn ufullsten-  
dig fellesskap. Katedralen i Trond-  
heim utgjør i seg selv en oppford-  
ring og en utfordring til alle norske  
kristne om å gjenoppdage og arbe-  
ide utrettelig for den enhet som er  
Herrens vilje for sin kirke.

Den Hellige Far forsikrer alle  
som er til stede ved messen, om sitt  
nærvær i bønner og sender av fullt  
hjerte den Apostoliske velsignelse  
som dere har bedt om som et løfte  
om nåde og fred i Jesus Kristus." ●



I 1992 kom Solum forlag med en bok av Charles Péguy (1873–1914), en betydelig fransk forfatter som er lite kjent i Norge. Det er første gang et verk av ham er blitt utgitt på norsk, oversettelsen er besørget av professor Hans Aaraas. «Forhallen til håpets mysterium» er verkets norske tittel.

Man er blitt vant til at Solum Forlag utgir bemerkelsesverdige bøker: vakre, originale, enkelte ganger provoserende, og som regel av høy kvalitet. Denne boken har alle disse egenskaper.

Ifølge tittelen handler den om håp, og ikke bare om håpet som dyd, men også som mysterium. Som dyd er håpet en hjelp til fremgang og et vern mot fortvilelse i de enkelte menneskers konkrete livssituasjoner. Men det er også et virkemiddel for det gode i kampen mot det onde, en forutsetning for det godes seier. Skaperverket vil ikke kunne gjenvinne sin opprinnelige renhet og fullkommenhet uten håpet som en bærende kraft.

Et slikt budskap har universell gyldighet. Her presenteres det i en særegen form av en kunstner som har evne til å gjøre det levende og virksomt. Verkets høye litterære standard gjør lesningen til en sjelden opplevelse.

Boken er bygd opp av temaer som i seg selv kan være enkle. Man kan lese en side eller to og bli beriket uten større anstrengelser. Men den originale måten som disse temaer utvikles på, tilfører budskapet dimensjoner som ikke så lett lar seg fatte i hele sin fylde. Hovedvirkemidler er utstrakt bruk av bilder og symboler, samt stadige gjentakelser. Bildene gir assosiasjoner som forener temaene, gjerne på en uventet måte. Gjentakelsene skaper en virkning som kan minne om et litani eller om enkelte salmer fra Bibelen. Slik får fremstillingen liv. Både tanke og følelse blir engasjert og aktivisert. Det oppstår en slags dynamikk som leder i retning av nye dimensjoner. Hva og hvor mye den enkelte leser vil oppleve og fatte, vil naturligvis variere. Men det avhenger like mye av følelse og intuisjon som av intellekt.

Madame Gervaise er navnet på en kvinne som fører ordet i vår tekst, en eldre nonne med stor innsikt i åndelige spørsmål. Hun taler på egne vegne, stundom på vegne av alle kvinner. Men i lange avsnitt legger hun ordene i Guds egen munn, blant annet i åpningsscenen. Hun lar Gud selv presentere de tre teologale dyder: tro, håp og kjærlighet.

“Troen forbauser meg ikke,” sier han, og henviser til sitt skaperverk. Til sol, måne og stjerner, alle skapninger, naturkreftene og ilden, bønner og sakramentene. Kjærligheten forbauser ham heller ikke, for hans arme skapninger er så ulykkelige at de måtte ha et hjerte av sten for ikke å ynkes over hverandre. “Men håpet, det er forbausende, endog for meg.”

Han kaller det sin nådes største underverk, og ser det som et bevis på nådens ufattelige kraft .

*“Hvor stor må ikke min nåde være, og kraften i min nåde, forat det lille håpet som blafrer i gulfset fra synden, som sitrer for alle vinder og skjelver ved det minste pust, kan forbli like uforanderlig, like fast, like rakt; like rent, uovervinnelig, og udødelig, like umulig å slukke.” (s. 25-26)*

#### Håpet – “en liten uanselig pike”

Håpet blir introdusert som et verk av Guds nåde. For å komme et slikt mysterium nærmere, trenger man symboler, lettfattelige bilder som er hentet fra den konkrete verden, og som betegner kjente ting og fenomener. Péguy har valgt *barnet* som bilde på håpet. Her i åpningsscenen er håpet “en liten uanselig pike”. Troen er “en trofast hustru” og kjærligheten “en mor”. Men det er denne lille piken som skal løfte de andre opp og føre dem gjennom verden.

*“Som stjernen ledet de tre konger fra Orientens innerste indre Mot min sønns vugge. Lik en skjelvende flamme Skal hun alene være fører for Dydene og Verdnene.” (s. 28)*

Relasjoner mellom en far og hans barn utgjør det tema som følger. Faren er en tømmermann som må arbeide hardt for å forsørge sine tre barn . Men det gjør han med glede, fordi han elsker dem. Ja, de er simpelthen det kjæreste han har. De beskrives som bærere av hans håp. Slik behandles et velkjent tema på en enkel måte som alle kan forstå. Men etterhvert utvides horisonten. Barna blir symbol på alt han har kjær, alt han setter håp til, alt han har omtanke for. Og de gir ham selv sagt bekymringer, ikke minst når de blir syke.

I sin engstelse og uro finner han en genial løsning. Han plasserer sine barn på et trygt sted. Han legger dem i armene på den hellige Jomfru.



*"Denne mannen er klok, han la sine barn  
i den hellige Jomfrus armer, i Guds hender.*

*I Guds, deres skapers hender .*

*I deres eiers hender.*

*Hele skaperverket, ligger det ikke i Guds hender;*

*Hele skaperverket, er det ikke Guds eiendom." (s. 59)*

## Inkarnasjonen – spiren til alt håp

Ånd og kjød og deres gjensidige avhengighet av hverandre er et annet tema som utvikles på lignende måte. Mennesket er både ånd og kjød og kommer derved i en unik stilling. Gud utleverer seg til menneskene ved sin inkarnasjon. Men i dette mysterium ligger også spiren til alt håp. En videreføring av temaet finner vi i refleksjonene over de tre lignelser om håpet hos Lukas: om det tapte pengestykke, den bortkomne sauene og den bortkomne sønnen. Neppe noe sted i boken er forfatteren mer utfordrende eller rent ut sagt provoserende. Det er sterkt å få høre at Guds eget hjerte skjelver av angst for å miste en skapning, og at det er syndere angst som tenner nytt håp.

*"Den villfarne sjel fikk Guds hjerte til å skjelve,*

*Skjelve av håpets egen skjelven.*

*Den innførte i selve Guds hjerte det teologale*

*Håp.*

*Der, mitt barn, ser du hvilken hemmelighet, hvilket mysterium,*

*hvilken (skjult) storhet, hvilken utrolig kilde til storhet*

*der er i angeren". (s. 112)*

Vårt neste møte med den lille piken er i forbindelse med en prosisjon. Hun løper frem og tilbake. Det er viktigere å løpe enn å komme frem til et bestemmelsessted. I sin sorgløshet tar hun ut alle sine krefter. Så gir hun seg over til sønnen, i tillit til sin Far i himmelen som våker over henne mens hun sover.

Dette er introduksjonen av søvnmotivet, som utvikles videre, og som kommer igjen med styrke ved bokens avslutning. Den er en hymne til Natten. Gud kaller natten sin skjønneste oppfinnelse, men også sin Datter. Natten beroliger, den skjenker fred og hvile. Og den forherliger ham i søvnen, mer enn dagen i arbeidet. For i søvnen forherliger han seg selv, ved menneskenes hengivelse og tillit.

Men Natten, det er fremfor alt den natt og det mørke som rådde i den timen da alle ting ble forandret, og endog Gud. Denne natt og denne hendelse står for hans minne for evig.

*"Denne hendelsen ved hvilken min Sønn bandt mine armer.*

*Da han for evig bandt min rettferdighets armer, og for evig løste*

*min barmhjertighets armer.*

*Og da han i strid med min rettferdighet oppfant*

*sin egen rettferdighet.*

*En kjærlighetens rettferdighet. En Håpets rettferdighet.  
Alt var fullbrakt." (s. 1–8)*

## En gjendiktning der klarhet og skjønnhet er bevart

Professor Aaraas kaller sin oversettelse et "forsøk på en gjendiktning". Det må kunne oppfattes som et forbehold, som en erkjennelse av at det er over evne å få til en nøyaktig gjengivelse på norsk av et fransk verk av denne art og kvalitet. Enhver som forsøker å oversette religiøse og filosofiske tekster til norsk, vil fort savne relevante ord og begreper. Det er ofte umulig å være eksakt eller gjengi nyanser. Og her dreier det seg til og med om et poetisk verk.

Alt dette til tross, Aaraas har gitt oss en norsk tekst som har bevart både klarhet og skjønnhet i en grad som er meget tilfredsstillende. Oversetteren eller gjendikteren røper ved sitt arbeid at han er i besittelse av en kunstnerisk åre i tillegg til språkkunnskapene og andre kunnskaper.

## Mesterlig forord

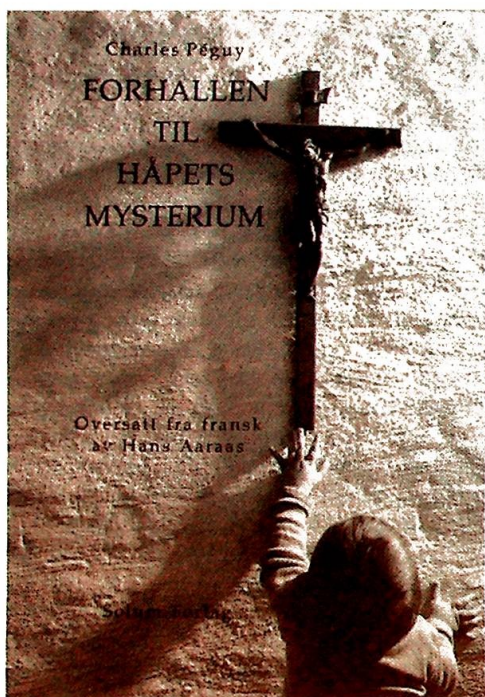
Boken er forsynt med en bakgrunnsorientering. Den gir nyttige opplysninger til de mange som ikke kjenner Péguy på forhånd. Aaraas, som også er mester for orienteringen, kaller den et forord. Det er utrolig hvor mye informasjon han klarer å formidle på noen få sider. Slik kan man bare skrive når man har uttømmende kunnskaper om sitt emne. Mange av opplysningene bekrefter eller utfyller det man kan lese ut av selve teksten.

Allerede fødselsåret 1873 er det nyttig å kjenne. Det betyr at Péguy var blant de unge intellektuelle som søkte sannheten på slutten av 1800-tallet. De kunne sannelig ha behov for håpets vern og styrke. Tidens filosofi var fortrinnsvis rasjonalismens mange forgreninger og avleggere, særlig positivisme og fremskrittstro. For mange ble Henri Bergson befrier fra de gamle lenker, slik også for Péguy. Man kan spore Bergsons innflytelse i det foreliggende verk.

Derimot er det vanskelig å finne noe som uten videre kan gjenkjennes som arv fra sosialismen. Vi hører at Péguy sluttet seg til kretsen av sosialister i 1895, og at han forble trofast mot sine ideer og idealer fra dengang hele livet igjennom, også etter at han gjenfant sin katolske tro 13 år senere. Det er utelukket at den marxistiske materialisme var inkludert, eller ideene om hat og hevnmotiv som gir næring til klassekampideologien. Alt dette må ha stått ham uendelig fjernt.

Péguy's hovedfiende synes å ha vært den anonyme makt som penger og gods utøver over menneskene, en makt han så vokse. Han elsket det gamle franske landsbysamfunnet som nå





var i ferd med å ga til grunne, et samfunn der menneskene stod hverandre nær og støttet hverandre, og der gleden ved selve arbeidet var viktigere enn fortjenesten. Ingen var rik, men det var heller ingen som led nød. Isteden vokste det frem et samfunn som mer og mer ble styrt av penger. Individet ble redusert til produksjonsfaktor. Verdinormene ble forandret.

I den nye situasjon var det behov for noen til å skrike ut et varsko. Fremfor alle andre burde kirkens menn ha gjort det. Men i Frankrike som andre steder var de ofte tause overfor urettferdighet, ubarmhjertighet, utnyttelse av medmennesker. De som skrek høyest, kom ofte i opposisjon til kirken. For de mektige holdt gjerne sammen. De som hadde fått makt og

posisjon gjennom snekker Jesus Bar Josef fra Nasareth, respekterte ikke hans verdier og hadde liten sans for hans fattige brødre.

“Forhallen til håpets mysterium” hører til Péguy's senere verker og kom først i 1911. Men fremdeles spores protesten mot de falske verdier som fører til urett og lidelse. En protest som han artikulerte i sin ungdom sammen med sine sosialistiske venner. Nå har han fått se at den faktisk faller sammen med Jesu egen protest.

Spesielt vakre og lyriske er de partier av boken hvor forfatteren uttrykker sin fedrelandskjærighet og sin respekt og beundring for det franske folk. Dette er en patriotisme som står fjernt fra den gjengse nasjonalisme. Her hoveres ikke, og det stilles ikke krav. De arbeidsomme franske bønder gleder seg derimot over å kunne yte, frembringe grøde av jorden ved sin arbeidsinnsats. Beskrivelsen har nok trekk som er typisk franske, men den vekker også assosiasjoner til trauste arbeidsfolk under andre himmelstrøk, for eksempel i en norsk fjellbygd. Disse følelser for folk og fedreland er ikke et spesielt fransk fenomen.

### En hjelp til dypere forståelse

Hva kreves så for å kunne ha full glede av denne boken? Først og fremst at leseren tar seg tid. Man sluker ikke et glass fin, fransk konjakk i et eneste drag, men tar god tid til å nyte både farge, aroma og smak. På samme måte bør man forholde seg til et kunstverk med både estetiske, etiske, religiøse og filosofiske kvaliteter.

Fra anmelderens ståsted er det nærliggende å trekke frem hvordan boken kan være en hjelp til dypere forståelse av sentrale kristne mysterier. Når man vil lære Gud bedre å kjenne og komme ham nærmere, trenger man å få tilført tanker som angår troen, gjennom prekener og foredrag eller gjennom lesning. Disse tankene arbeider man videre med i ensomhet og stillhet, gjerne under bønn. Slik blir de mer og mer integrert i en selv. Det er dette – egentlig så enkle – man vanligvis mener når man taler om kristen meditasjon.

Péguy's bok er i seg selv en serie meditasjoner. Leserens kan velge et kortere eller lengre avsnitt og meditere videre, og der-ved trenge dypere inn i håpets mysterium. ●





Og hvor langt enn mennesket går, mennesket som går seg vill,  
 I hvilket land det enn ferdes,  
 I hvilket mørke,  
 Langt fra hjemmet, langt fra sitt eget hjerte,  
 Og hvor dypt det enn er, mørket som det går inn i,  
 Det mørke som slører dets blikk,  
 Så våker stadig et lys, en flamme,  
 Et flammende punkt.  
 Alltid våker et lys som aldri vil bli satt under en skjepe. Alltid  
 våker et lys.  
 Alltid verker en smerte. *En mann hadde to sønner*. En smerte han  
 kjenner godt.  
 I den falske ro er der et stenk av uro, et stenk av håp. Alle de  
 andre Gudsordene er blyge. De tør ikke følge mennesket  
 inn i syndens skam.  
 De går ikke langt nok inn  
 I hjertet, i hjertets skam.  
 Men denne lignelsen skammer seg sannelig ikke,  
 En må innrømme at den ikke er redd av seg.  
 Den er en liten søster som virker blant de fattige og som ikke er  
 redd for å ta i de syke og elendige.  
 Hun har så å si,  
 Og til og med virkelig utfordret synderen.  
 Hun sa: Over alt hvor du går, går jeg.  
 Du skal få se. Med meg får du ikke fred.  
 Jeg gir deg ikke fred.  
 Det er sant, og han vet det godt. Og i grunnen liker han  
 sin plageånd.  
 Helt på bunnen, og i den dypeste hemmelighet.  
 For helt på bunnen, på bunnen av sin skam og sin synd  
 foretrekker han å ikke få fred. Det beroliger ham litt.

Et smertefullt punkt blir alltid igjen, et snev av en tanke, et snev  
 av uro. Knoppen til et håp.  
 Der er et lys som aldri skal slukkes;  
 Den tredje Lignelse,  
 Det tredje ordet om håpet. *En mann hadde to sønner*.

Charles Péguy.

## Jubileumsboken på trappene

Nå kommer den snart! Jubileumsboken om *Den katolske kirke i Norge. Fra kristningen til idag* kommer i november på *Aschehoug Forlag*. Foreløbig dato er 5. november, forlyder det fra biskop *John W. Gran*, som sammen med *Erik Gunnes* og *Lars Roar Langslet* har redigert boken. *Norsk Katolsk Bisperåd* er initiativtaker til boken.

Her står å lese i boken? Noen smaksprøver i form av kapitler og undertitler: Forfatterinnen *Vera Henriksens* bidrag, "Fra kristning til middelalder", rommer bl.a. undertitler som "Om hedenskap og kristning", "En helgen på erkebispes stolen" og "Bispedømmet ved verdens ende". Og kirkehistorikeren *Oskar Garstein*, som har sett på "Undergrunnskirken fra 1537-1814", kommer bl.a. med "Nytt arkivmateriale - nye dimensjoner" når det gjelder perioden, og stiller også spørsmålet: "Når ble Norge luthersk"? *Bernt Eidsvig* behandler i 11 kapitler kirken etter reetableringen i 1843 og frem til i dag. Et uhistorisk sluttord står *Lars Roar Langslet* for, mens sr.*Else Britt Nilsen o.p.*, gir en oversikt over ordensøstrenes virke i vårt land. I tillegg står pastor *Claes Tande* for en kronologisk oversikt over 150-års kirkehistorie i Norge, samt diverse registre, statistikker og oversikter.

Med både saksregister og navneregister, ordforklaringer og biografiske data, sluttnoter og litteraturhenvisninger blir boken også et nyttig oppslagsverk. Ikke rart at boken, som også er rikt illustrert, blir på ca. 550 sider! Utformingen er ved bokkunstneren *Gro Eriksson Stoll*.

Julegaven *par excellence* for katolikker og andre som er interessert i historie og kirkeliv i vårt land!



## Katolikk i Kuwait

Den apostoliske vikar i Kuwait, biskop Francis Adeodatus Miscallef, har gjort opp en slags status for hvilken plass den kuweitiske regjering innrømmer den katolske kirke. Ifølge Miscallef er det trange grenser for religiøs utfoldelse for landets rundt 60.000 katolikker, hovedsakelig utlendinger med et islett av kuweitiske familier, nærmere bestemt innvandrere fra Irak og Iran som har fått kuweitisk statsborgerskap.

Religiøse feiringer er begrenset til kirkerommet, og religionsundervisning i skolene og enhver form for misjon er forbudt i det muslimske emiratet. Det finnes ingen kontakt mellom den katolske kirke og islam, og skulle en muslim ønske å bli døpt, må dåpen foregå utenfor emiratets grenser, sier biskopen. På grunn av de vanskelige forholdene i landet kan hverdagsmesser "telle som overholdt søndagsplikt". CHRIST IN DER GEGENWART

## Tragisk statistikk fra Guatemala

Den katolske kirkes menneskerettighetsinstitutt i Guatemala opplyser at det i siste halvdel av 1992 skjedd 204 henrettelser uten dom, 499 mord, 64 overfall og 11 "forsvinninger" som sikkerhetsstyrker eller dødspatroljer sto bak. I forhold til 1991 er det likevel en forbedring siden det i 1992 "bare" fant sted 387 henrettelser uten dom, mens tallet i 1991 var 553, skriver det danske bladet Kirkehjælpen.

## På gjesteplass: På utsiden av skriftestolen

Jeg hadde hørt om den, men aldri sett den i bruk. Ikke før jeg besøkte Roma for første gang, og brukte en vesentlig del av tiden til å bese kirker. Siden er det blitt flere Roma-ferder, og flere kirker, og hver gang fascineres jeg litt av det som for en utenforstående ser ut til å være en flittig bruk av skriftestolen, og dermed også av skriftemålet. Sterkest inntrykk gjorde det kanskje en søndag formiddag: Vi var på vei til Petersplassen for å høre paven tale "urbi et orbi". På vei dit stakk vi innom kirken St. Maria in Transportina, som hadde vært stengt de andre gangene vi skulle se innom. Det var tydeligvis rett før messetid, for ved alle skriftestolene inne i kirken var det kø.

Kommet utenfor, sa reisefellen, både til Roma og ellers i livet: – Vet du, Nils-Petter, jeg var frelsesoffiser i 15 år, og hadde mange åndelige samtaler med folk, men jeg tror aldri jeg hørte noen bekjenne en konkret synd.

Det kan forklares med kulturforskjell. Det personlige, konkrete skriftemålet har ikke hatt noen naturlig plass i norsk (nordisk?), protestantisk kristenhet. Ikke i den såkalte statskirken, og ikke i frikirkene og vekkelsesbevegelsene. Selv ikke ved Frelsesarmeens botsbank, som antakelig er det nærmeste man kommer en skriftestol i protestan-

**Nils-Petter Enstad** var offiser i Frelsesarméen fra 1972-86 med særlig tilknytning til "Krigsropets" redaksjon, senere daglig leder i Radio Sentrum. Han har vært redaktør i Ansgar Forlag og informasjonskonsulent ved Menighetsfakultetet - for tiden er han informasjonssekretær i Kristelig Folkeparti og frilansjournalist med kultur- og kirkestoff som spesialfelt.

tisk kristenhet, er det de konkrete, personlige syndsbekjennelsene som dominerer.

Det betyr ikke at det ikke finnes mye konkret syndserkjennelse blant protestantiske kristne – snarere tvert om. Men man har ikke oppmuntret hverandre i samme grad til å sette navn på synden i samtale med en sjelsesørger. Det blir en mer generell bekjennelse av typen "meg arme syndige menneske som har krenket deg i tanker, ord og gjerninger, og kjenner lysten til det onde i mitt hjerte". Langt de fleste åndelige samtaler har dreid seg rundt denne aksene: Jeg ønsker å bli mer lik Jesus. Jeg ønsker å bli en bedre kristen. Jeg ønsker mer seier i mitt kristenliv. Det er gode og fromme ønsker, men kan kanskje dekke over det som er det egentlige problemet. Det "egentlige problemet" – den utfordringen som profeten Natan stilte David overfor når han, etter å ha beskrevet et hendelsesforløp, sa: Det er du som er mannen.

Én gang tok jeg meg til meg og satte navn på det som plaget meg, ansikt til ansikt med en sjelsesørger. Det ble mitt livs sterkeste, åndelige opplevelse – en befrielse. Én gang tok en annen det samme mot til seg overfor meg, og satte navn på sitt livs nederlag og smerte, og det fungerte på samme måte.

Jeg hang ikke opp noen plakater verken på døra eller andre steder: "Her mottas syndsbekjennelser. Metoden er prøvet og erfart". Men det ga meg en anelse om at det ligger en rikdom i dette som protestantismens kirker ikke har klart å føre med seg.

Jeg sier ikke at det ikke finnes protestantiske kristne som skrifter sine nederlag for en sjelsesørger. Men jeg konstanterer at man har ikke noe instrument som i praktisk anvendelighet kommer

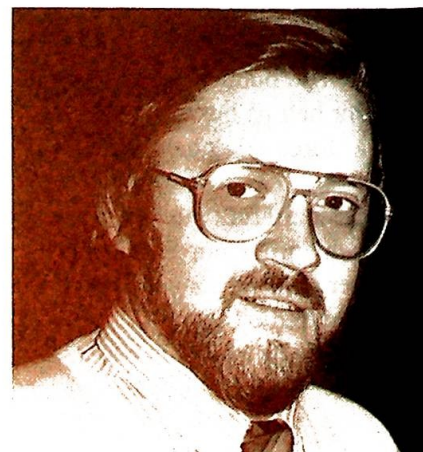
opp mot skriftestolen. For en som bare har betraktet den utenfra, ser det ut som den ivaretar alle hensyn. Man skrifter ikke overfor en prest eller leder man kjenner, men overfor en Guds representant som i kraft av sin ordinasjon kan være Guds øre og Guds røst.

Som protestantisk kristen tror jeg at jeg kan bekjenne mine nederlag overfor Gud direkte, sette navn på dem i mine bønner, og be om hans tilgivelse. Jeg vet også, ut fra Bibelen, at dersom jeg har bekjent mine synder overfor Gud, og bedt ham om tilgivelse, har jeg også fått tilgivelse. Mitt hjerte og min tanke griper dette, men ikke alltid min psyke. Den trenger også et menneskelig øre og en menneskelig røst som kan tale Guds tilgivende ord inn mot mitt øre.

Nylig slo VG, med sin sedvanlige mangel på takt og dannelse, opp over hele førstesiden at en prest hadde stått fram i sin kirke og bekjent sitt forhold til en annen kvinne enn sin kone.

Som presseman opprøres jeg over avisens pøbelaktighet, som kristen opprøres jeg over prestens handlemåte. Gapestokken kan aldri bli den hjelp for en kristen i nød og sorg over sin synd som skriftestolen har vært gjennom hundrevis av år i kirkens historie.

Nils-Petter Enstad





Vatikanet og Bosnia-Herzegovina  
Vatikanets utenrikspolitikk har vært "raskt ute" i sitt forhold til det tidligere Jugoslavia, noterer bladet "Christ in der Gegenwart". "Både Slovenia og Kroatia ble meget raskt anerkjent av Vatikanet, og også med Bosnia-Herzegovina er det uventet raskt knyttet diplomatiske forbindelser.

I begynnelsen av juli kom erkebiskop Francesco Monterisi som den første Vatikanensendemann til Sarajevo.

I forbindelse med Monterisis akkreditering sa president Izetbegovic at Vatikanets beslutning om å sende en av sine diplomater til landet, var en "spore til å søke en snarlig og rettferdig løsning" på

landets problemer.

Under en messe i katedralen i Sarajevo den 4. juli sa erkebiskopen bl.a. at dersom det lykkes å gjenopprette fredelige forhold mellom de etniske grupper i Bosnia-Herzegovina, vil det være "et avgjørende eksempel for den europeiske sivilisasjon og resten av verden".

## Utålmodighet og håp i Santiago de Compostela

"Verdenskonferansen som Kirkenes Verdensråds Kommisjon for tros- og kirkeordningsspørsmål holdt i Santiago de Compostela i Spania i første del av august, var vellykket, men likevel kunne ikke de forsamlede biskoper, teologiprofessorer og legfolk innfri alle forventningene. Og det var først helt på slutten at man kunne vise til en slags suksess," noterer ukeavisen *Rheinischer Merkur*.

Konferansen var den femte i kommisjonens historie, og det var hele 30 år siden siste verdenskonferanse. For den katolske kirke, som ikke er medlem av Kirkens Verdensråd (KV), men som likevel har vært medlem av denne spesielle kommisjonen siden 1967, var det den første verdenskonferanse. Det i seg selv gjorde at forventningene til dels var skrudd noe i været. "Slik sett var både de pavelige hilsningsord til konferansen samt kardinal Cassidys foredrag - han leder Vatikanets *Rådet for kristen enhet* - egnet til å bringe de 350 delegatene i Santiago ned på jorden," noterer avisen.

*Pave Johannes Paul* understreket den katolske kirkes klare vilje til å fortsette det økumeniske samarbeidet, roste "det tålmodighetsarbeid" kommisjonen utfører samt det såkalte Lima-dokumentet kommisjonen utga i 1982, et dokument som "på storartet måte" viser kirkenes streben etter enhet. Også kardinal Cassidy ga klart uttrykk for at den katolske kirkes økumeniske engasjement er "ugjenkallelig", men nevnte også at enheten ikke ligger like om hjørnet, dertil er det fremdeles for "store hindringer" på veien. Og hverken paven eller kardinalen kom med konkrete, retningsgivende forslag.

"Så ble det opp til KVs generalse-

kreter, *Konrad Reiser*, på konferansens siste dag å gi et signal som moteffekt mot den påståtte økumeniske stagnasjon," noterer *Rheinischer Merkur*. "Han oppfordret kirkene til et synlig tegn på enhet: Når KV i 1998 feirer sin 50-årsdag, bør bemyndigede representanter for de forskjellige kirkesamfunn høytidelig oppheve de gjensidige læremessige fordømmelser man har kommet med opp gjennom historien. En slik 'enhetsakt' skulle understreke det som 'grasrota' forlengst er overbevist om: at det er mer som forener kirkene, enn det er som skiller."

*Olav Fykse Tveit*, teologisk konsulent for Mellomkirkelig Råd for Den norske kirke, skriver i en kommentar i "KIRKEINFO" (utgitt av *Kirkens Informasjonstjeneste*): "De erfaringer kristne har gjort når de står sammen i bønn, gudstjeneste og i kamp for sin tro og i arbeid for fred, rettferdighet og vern om skaperverket, har teologisk betydning. Teologene trenger flere metoder i sitt arbeid for kirkens enhet. Det er hovedkonklusjonen etter verdenskonferansen her i Santiago. Dessuten er det blitt bekreftet at et arbeid med kirkens tro virkelig kan føre til at man ser hva man har felles. Men nå er det kirkene selv som må ta neste skritt."

*Erkebiskop Desmond Tutu* var blant de mer utålmodige i Santiago, noterte *The Tablet* etter konferansen. Han beklaget "den allmenne økumeniske treghet", og sa ordrett: "Vi har hatt nære-på forlovelser og ditto ekteskap, men noen bryllupsfeiring er det ikke blitt, og slett ingen fyllbyrdelse."

## Økumenisk doktor- avhandling

Det har i de siste tiårene vært en nesten utrolig læremessig tilnærming mellom katolikker og lutheranere, tross gjensidige fordommer og misforståelser. Det hevder amanuensis *Ola Tjørhom* ved Misjonhøgskolen i Stavanger i avhandlingen "Church fellowship - Visible structured unity and essential ecclesiastical diversity" som han den 4. september forsvarte for den teologiske doktorgrad ved Universitetet i Oslo. Men den læremessige tilnærming er ikke blitt omsatt i konkret kirkelig fellesskap. Det beror på forskjellig syn på kirken, det kirkelige embete og kirkelige strukturer. Det er de seks dokumentene fra de internasjonale katolsk-lutherske læresamtaler som forgikk i tiden 1973-1984 som ligger til grunn for Tjørhoms avhandling, som særlig legger vekt på synet på kirkelig enhet.

- Katolikkene vil gjerne ha en bestemt embetsstruktur, mens lutheranerne synes kirkens struktur er mindre vesentlig, sier Tjørhom. Som i avhandlingen har villet finne ut om dialogkommisjonen har ivaretatt balansen mellom enhet i struktur og mangfoldet som hører til kirkens vesen. Han mener kommisjonen har gått for langt i retning av strukturell integrasjon. - Fleksibilitet er nødvendig, men samtidig forutsetter kirkelig enhet felles strukturelle rammer og uttrykksformer, mener Tjørhom.

Disputasen var i dobbelt forstand en økumenisk begivenhet idet førsteopponent var den franske professor og dominikanerpater Hervé Legrand, som selv har virket pregende på arbeidet i den internasjonale dialogkommisjon. Doktoranden høstet stor ros for sitt omfattende arbeid, men - som vanlig ved en slik anledning - vanket det også kritiske bemerkninger. ●





Som en konsentrasjonsleir!

Biskop Vinko Puljic av Sarajevo, som i uker har bodd i kjelleren i huset sitt i Sarajevo på grunn av bombingene som foregår, er sterkt imot deling av Bosnia. I et intervju for en tid siden med den østerrikske avisen "Der Standard" sa biskopen at å godta deling av landet er å godta "etnisk rensing", og han spurte: "Hvor vil flyktningene selv dra?" Han personlige mening

er at Bosnia bør bli et FN-protectorat, men han mente samtidig at "FN arbeider altfor byråkratisk og langsomt".

På spørsmål om hvorfor den katolske kirke ikke fordømmer den kroatisk-aggresjonen i Hercegovina, svarte biskopen at han ikke har hatt kontakt med ekstremistiske kroater i Bosnia på over et år, men at han jevnlig diskuterer situasjonen med den bosniske presidenten Izetbegovic. Biskopen

understreket at det må finnes en løsning som gjør det mulig folk å bo der de selv ønsker og nyte godt av de samme rettigheter.

Når det gjelder forholdene i Sarajevo, sa Puljic at både serberne og FN forbyr folk å dra fra byen, og at de holdes fanget som i en konsentrasjonsleir. Under de rådende forhold - uten gas og elektrisitet og med lite vann - "skjønner jeg ikke hvor-

## 18 "Å dele Bosnia er som å skille ektefeller!"

"Han befinner seg på en av de minst misunnelsesverdige poster innen kirken i det tidligere Jugoslavia," skriver *Melanie McDonagh* i *The Tablet* (31. juli-93) - hun har intervjuet *Franjo Komarica*, den katolske biskopen i *Banja Luka*. "Han er katolikk, kroatisk biskop blant ytterst militante serbere, leder for en menighet hvis medlemmer blir systematisk trakassert, jaget på flukt og også drept. Den eneste trøsten, om nå det er det rette ord, er at den muslimske muftien og hans folk er i en enda mer utsatt posisjon."

"Jeg kjenner våre serbiske naboer og muslimene, og jeg vet hva jeg snakker om når jeg sier at flertallet av folket her ønsker å bo fredelig sammen - her er mange blandede ekteskap, og ekteskapet er den verdigste og helligste måte å leve sammen på. Og nå kommer folk utenfra og forteller oss at 'nå skal dere ikke bo sammen lenger'. Og de som sier dette, har selv gjort seg skyldige i forferdelige ting, de har drept uskyldige mennesker. Slikt kan jeg ikke godta, de har ingen rett til å bestemme slikt - de har ingen rett til å tale på folkets vegne."

Biskopen roser samholdet og hjelpsomheten blant sivilbefolkningen, men har også klare ord om arven fra kommunismen: "De gudløse kommunistene har plyndret folkets sjel og tømt deres hjerter - det som er igjen, er sult og tørst etter materielle goder. Det kommer av det umenneskelige systemet vi har. Jeg spør dem 'hvordan kan dere ofre så mange liv?', og de unge mennene på gaten svarer: 'Herr biskop, vet De hva våre liv er

verd? Mindre enn en pakke sigaretter'. De er fulle av forakt."

Europa har sviktet Bosnia, mener biskopen. "Når jeg sier Europa, får jeg vondt i hjertet. Vi er en del av Europa, vi er arvtagere til den felles europeiske kultur. Vi er grenselandet mellom to kulturer, mellom øst og vest. Islam er annerledes her enn andre steder, den er europeisert. Våre muslimer er ikke fundamentalister. Det 2. Vatikankonsil understreket behovet for dialog mellom de monoteistiske tradisjoner - den dialogen ville hatt særlig gode muligheter her hos oss. Landet vårt var som en have med mange blomster, farger og lukter. Nå er fruktene av det folket hadde lært gjennom generasjoners erfaringer, forspilt."

Biskop Komarica mener Vesten har forrådt Jugoslavia. Man burde ha sett vanskelighetene som måtte komme for et ungt demokrati på slik oppsplittet mark med så mange folkeslag og religioner, og med "serbernes urealistiske og urealiserbare politikk om alle serbere i én og samme stat. Nå er vi bare et slags pant for sterkere makter. . . De europeiske stormaktene er altfor pragmatiske, på jungelmanér: De har akseptert at de sterkere har livets rett, og at de svakere får gå under. Det er for meg det verste ved det hele, å leve i et samfunn som har stilt seg på dødens i stedet for livets side, som lar brutaliteten råde på bekostning av menneskeåndens fremme. Vi hadde vår egen høyverdige sivilisasjon å tilby verden, men hva nå?"

Han roser paven for hans sterke engasjement og hans appeller i Bosnia-konflikten, men mener

ellers at kirken ikke har gjort nok: "Hvorfor har man ikke ropt ut i London og Dublin, i Paris og Madrid. Er det bare Gud som har hørt våre skrik?"

Biskop Komarica misunner ikke sine serbiske bispekolleger - og benekter at det dreier seg om en religionskrig: "De gudløse gjør sine ugjerninger i ortodoksiens navn, de foregir å være dens forsvarere. Men hva slags ortodoksi er dette, og hva slags forsvarere? De fleste av dem er ikke engang døpt. Det er på høy tid å få denne løgningen ut av verden."

Bosnia må bli et FN-protectorat, mener biskopen, "vi er så dypt såret, og det er den eneste løsningen". Noen deling av Bosnia i tråd med den serbiske og den kroatisk regjeringens planer, vil han ikke høre tale om. Og han er særdeles skarp overfor den kroatisk regjeringen: "Hvem har valgt dem til å tale på våre vegne? Jeg vil være kroat her i Banja Luka, ikke noe annet sted. Å dele opp Bosnia er som å tvangsskille ektefeller."





dan vi skal overleve”.

Biskopen av Mostar har i et intervju med en annen østerriksk avis understreket behovet for objektive reportasjer om de ugjerninger alle de tre hvoedpartene i konflikten begår. Han nektet på ingen måte at også kroatene hadde begått uhyrligheter. Han understreket at den katolske kirke regner Bosnia som en uavhengig stat.

Biskopen sa at det foregår kamper i sto-

re deler av hans bispedømme hvor ca. to femtedeler av befolkningen er katolikker. Tusenvis av muslimske flyktninger deler nå “det lille som er - og det er nærmest ingenting”, med den kroatisk befolkningen. Av 144 katolske kirker er nå 66 under serbisk kontroll og 33 under muslimsk. Men biskopen vil fortsette å reise rundt i sitt bispedømme, også i de okkuperte områdene.

THE TABLET

## Redd Sarajevo!

“Med bundne hender og uten den selvsagte rett til selvforsvar har muslimene i republikken Bosnia-Hercegovina i over et år vært ofre for det grusomste folkemord - hensikten er å utrydde oss. Og dette har funnet sted mens verden har sett på og under EFs og FNs beskyttelse.”

Slik heter det i et opprop, smuglet ut av Sarajevo i sommer, fra den ledende muslimske leder i byen, *Mustafa Ceric*. Som videre noterer at “for Bosnias muslimer blir dagliglivet mer og mer likt livet i Auschwitz. Nå tilbyr FN dem 'beskyttelse og frelse' i form av ghettoer, levende kollektive graver i deres eget land. . . De som skulle forsvare de grunnleggende prinsipper om rettferd, fred og sikkerhet i verden, har selv trådt disse prinsippene under fot, og de eneste vi nå har å sette vårt håp til, er de som tror på prinsippene om en guddommelig rettferdighet og kjærlighet.”

Oppropet inneholder en sterk appell til alle religiøse ledere verden over om “ved kraften i deres tro og kjærlighet å åpne veien til Sarajevo og redde håpet og troen på menneskeverdet og på universelle og menneskelige verdier”; en appell om at troens, kjærlighetens og rettferdens stemmer “må være sterkest her og nå i Sarajevo, byen med moskeer og katedraler, kirker og synagoger hvor man sverger tro-skap til den ene og samme Gud”.

## Den gode kongen

“På spørsmål i forbifarten om deres syn på kong Baudouin I av Belgia, som nettopp og uventet var død, var svaret det samme fra alle man spurte i Bryssel: ‘Il était un bon roi’ eller - om det var den flamske versjonen: ‘Hij was een goede koning’,” skiver “Christ in der Gegenwart” i sin kommentarspalte. Og tilføyer at man “slett ikke trenger være monarkist for å sørge over en konge som Baudouin. . .

Han var en meget streng katolikk, men det gjorde ham ikke mindre elsket av folket. Hvordan det hang sammen, i en tid som lett henger ut tro og kirke som heller alderdommelige greier? Ifølge avisen “*Dei Zeit*” utviklet Baudouin seg fra en ‘sky ung mann’ til en godviljens konge og så til en lykkelig ‘landsfader’. Fjernt fra all den pomp som så mange andre dynastier utfolder, med en enkel livsstil og overbevisende ord - slik fremstod han for sitt folk. Belgierne - både vallonene og flamlenderne - hadde stor respekt for ham.

Og de gledet seg over det åpenbart harmoniske forholdet mellom kongen og den kloke spanskfødte dronning Fabiola i de vel tyve år de fikk gå sammen på livsveien. Og det er generell enighet om kongens store politiske klokskap, modnet gjennom lang erfaring. Hans innflytelse på partier og statlige organer var uhyre viktig, og i den stygge striden mellom flamlendere og vallonere var han en reddende freds-

stifter.”

Det ble ikke snakket meget om hans kristentro, og “kongen selv var fåmælt på dette punkt - uten patetiske ord levde han sin tro på den mest overbevisende måte: i de stillferdige, men klart synlige handlinger,” heter det i “Christ in der Gegenwart”.

Mange vil huske da kong Baudouin i 1990 abdiserte for to dager for å slippe å underskrive landets nye liberale abortlov. Hans “katolske kongespeil” fortalte ham at han “ikke kunne sette sitt navn under denne loven simpelthen fordi den handlet om rettigheter som mennesker ikke under noen omstendigheter er i besittelse av. Kongen måtte adlyde Gud mer enn mennesker, uansett konsekvensene for ham selv,” skrev pater Albert Raulin i St.Olav i sakens anledning. “Kongen kan umulig være det eneste menneske i et land som ikke har krav på å få sin samvittighet respektert. Og det forstod de fleste. Derfor gikk det som det gikk, til tross for at noen røster hevet seg for å kreve kongens abdikasjon.”

“Det er i grunnen underlig,” noterer “Christ in der Gegenwart”, “hvor mye som kan avhenge av en enkelt person i et fellesskap. Baudouin var et forbilde, han representerte moralske og religiøse verdier, som menneskene stadig vil søke og også anerkjenne, selv når de føler at de personlig står fjernt fra dem. I tidligere tider ble mennesker som maktet å ha en slik virkning på sin samtid, kalt helgener.”



Den rike verdens avlat?

"Det er utmerket med alt som gjøres av det internasjonale samfunn for å bøte på og motvirke sult og sykdom i U-land," sier Erik Bye i et intervju i *Redd Barna-avisen* under overskriften "Buldrebass med hjerte og engasjement".

"Men hvor rede er vi," spør Bye, "til å gjøre noe gjennomgripende som kan endre hele den globale situasjon? Det kan vi

bare få til ved å gripe drastisk inn i fordelingen av det jorda gir, nemlig ved å gjennomføre en helt ny økonomisk verdensordning.

Det settes store ressurser inn for å skaffe mat og medikamenter til nødlidende, men dette er bare en måte å kjøpe seg avlat på. Når alt kommer til alt, blir det et spørsmål om hvor mye vi i den rike verden

er villige til å forsake. I dag er fedme et av de største helseproblemene i vestens velferdsstater. Følgen av dette er at det har vokst opp en gigantindustri basert på millioners behov for å bli tynnere. Først forspiser vi oss, og så står en verdensindustri parat til å slanke oss. Mens millioner rundt i verden knapt har til livets opphold!"

## 20 Baby Johannessen: Ingen lystelig situasjon for kirken i Ungarn

I dette intervjuet uttaler visepresidenten i den ungarske bispekonferansen, *biskop Endre Gyulay med bispesete i Szeged*, seg åpenhjertig om kirkelige spørsmål. Biskopen ser ikke bare lyst på situasjonen, selv om han håper det beste.

Endre Gyulay ble utnevnt til biskop i 1987. Ungarn har 11 bispedømmer. Endre Gyulay har nå det kirkelige ansvaret for familiespørsmål, ungdomssaker, legfolket og skoler, samtidig som hans bispedømme grenser mot det tidligere Jugoslavia og Romania, med de flyktningeproblemer det fører med seg.

Fra flere vel informerte kilder fikk vi før intervjuet fant sted vite at biskop Endre Gyulay er en fremskrittsrettet biskop som står i opposisjon til flertallet av biskopene i den ungarske bispekonferanse, som er mer tradisjonsbundne.

Da vi fikk en samtale med ham, satt biskopen på vegne av kirken i forhandlinger med regjeringen om tilbakeføring av alt som tilhørte kirken før kommunistregimet overtok det: skoler, institusjoner og andre eiendommer. De nåværende myndigheter i Ungarn har besluttet å levere alle slike konfiskasjoner tilbake til de tidligere eiere. De neste for tur er de jødiske samfunn og deretter de protestantiske kirkene.

Vi ber biskopen gi oss noen synspunkter på situasjonen for den katolske kirken i Ungarn etter frigjøringen fra kommunistregimet. Har kirken endret seg, eller er det ennå meget tilbake av den konservatisme som preget den før Det annet Vatikankansil?

- Glem ikke at vi har levet i mange år uten frihet. Våre ordensfolk mistet alt, sier biskop Gyulay. Det ble statlig eiendom eller kom under regimets kontroll. Det tar mer enn to-tre år å rette opp det hele. Situasjonen for kirken under kommunistregimet var katastrofal. Noen prester hadde sammenkomster med unge katolikker, men de kunne ikke drive kirkelig arbeid. Katekese for barna ble holdt i hjemmene, i familjene, men folk var meget engstelige.

- Et stort problem for oss under kommunistregimet var de såkalte "fredsprester", som hadde kontakt med kommunismen. De fantes i alle menigheter som spioner, slik det også var spioner på arbeidsplassene. De prestene som var spioner, var det ikke åpenlyst. Noen er døde nå, eller de betjener små menigheter. Jeg har tre slike "fredsprester" i mitt bispedømme. De er gamle nå. I Budapest, hvor det finnes flere av dem, har de vekket anstøt.

- Følgelig har vi for få prester, og det er ikke mange prestekall. Nå sliter vi med å få i gang katekesen.

*Under kommunismen oppsto det katolske "undergrupper" eller "basismenigheter". Hvordan har disse gruppene etter frigjøringen blitt integrert i kirkens liv?*

- I kommunistregimets siste tid

kom det et lite trykk fra bunnen av folket, fra blant annet disse katolske gruppene. Det viser jo at alt ikke var helsvart. Prestene klarte å skaffe lister over pålitelige folk. Det ble utført katolsk arbeid, men vi måtte være oppfinnsomme. Selv startet jeg et sangkor, men hensikten var å drive katekese. En gruppe drev under falsk navn opplæring i katolsk morallære. Bare en av de gruppene jeg kjenner til, er ikke integrert i kirken i dag. Den har hatt konflikter med oss.

- Etter alle disse årene - nærmere 40 år - uten katekese og med motsetningene i samfunnet, er det klart at situasjonen ikke er lystelig for kirken nå. I alle de årene propaganderte alle massemedia, aviser, radio og TV mot kirken og troen. Det var besteforeldrene som bar troen videre.

- Vi får problemer nå når vi får tilbake skolene våre, innrømmer biskop Gyulay. - De ordensfolkene som drev skolene tidligere, er gamle, og vi har ikke lærere som kan undervise når vi overtar skolene.

- Dette med lærerne er vanskelig. Uten det fundament vi kan gi barn og unge i en skikkelig katolsk skole, kan vi ikke gå videre i katekesen. Vi har heller ikke penger til å lønne menighetssekretærer. Vi kan ikke betale de folk vi trenger, rett og slett. Heldigvis har vi noen prester som ser fremover og vil gå raskt frem, men også de trenger midler og hjelpere.

*Hva med den tradisjonelle autoritetsholdningen?*

- Den tradisjonelle mentalitet med autoritetstro sitter nok ganske



## Korsets tegn

"Skal vi gjøre korsets tegn hver gang Faderens og Sønnens og Den Hellige Ånds navn blir nevnt?" spør Torleiv Austad i "Bønnespalten" i Indremisjonsavisen "For Fattig og Rik" og fortsetter: "Vi ser det i gudstjenesten, på kristelige møter og ved andakt i hjemmet Denne skikken er mer utbredt i kirkesamfunnene 'til høyre' enn kirkesamfunnene 'til venstre'. I den evangelisk-lutherske kirke, som gjerne

plasseres i midten, er det en uensartet praksis på dette området. Luther har oppfordret oss til å gjøre korsets tegn flere ganger daglig, men i dagens kristen-Norge er det ikke mange som følger hans råd."

En som gjør korsets tegn, "blir gjerne lagt merke til - i alle fall i Norge," skriver Austad og svarer selv på spørsmålet om "all denne korsingen (som vi ser mye av i de katolske land)" lett kan bli en utvendig

skikk, uten dypere mening: "Jo, hvis hjertet ikke er med, hjelper det lite å heise seiersfanen. Alle kristne seremonier står i fare for å bli utvendige. Men vi avskaffer dem ikke av den grunn. Vi trenger et tegnspråk for å gjøre troen tydelig - både for å bevisstgjøre oss selv og for å vitne for andre. Hvorfor skal vi ikke la troen tale gjennom håndbevegelser som tegner Kristi kors?"



Biskop Endre Guylay er en fremskrittrettet biskop som står i opposisjon til flertallet i den ungarske bispekonferanse, som er mer tradisjonsbundne. Foto: Baby Johannessen.

dypt hos mange prester og legfolk i Ungarn, sier biskop Gyulay. - Husk at mange av dem ikke har arbeidet i takt med utviklingen i kirken utenfor Ungarn. Det var stille hva fornyelse i kirken angår under kommunismen. Mange katolikker lever ennå med følgene av kommunistregimets påtrykk. De spør seg hele tiden: "Hva sier biskopen? Hva skal

vi gjøre?" Prester og legfolk mangler eget initiativ. Jeg må stadig si: "Gjør det - gjør det selv!"

- Når situasjonen er slik, er det kanskje dumt å spørre om legfolket nå har medbestemmelse i kirken?

- Legfolkets deltagelse skjer nok langsomt hos oss. Mange prester vil ikke slippe legfolket til. Jeg har

mange samtaler med prestene om dette - inngående samtaler. Jeg sender stadig vekk ut sirkulærer for å forberede legfolkets medvirkning i det kirkelige arbeid. I mitt bispedømme, slik det er i to av de andre bispedømmene også, har vi fått i gang katekese og Caritas-arbeid, som legfolket tar seg av.

- Noen legfolk vil ikke påta seg slike oppgaver. Alt er så annerledes enn de har vært vant til. Men når jeg forestår konfirmasjonen i kirkerne, benytter jeg anledningen til å appellere til legfolket om den kirkelige innsats. Jeg har forsøkt å få dannet små grupper, og jeg forsøker hele tiden å anspore legfolket til innsats og ansvar. Vi har klart å få noen legmannsgrupper i sving. De påtar seg forskjellige oppgaver. Pastoralt arbeid er jo ikke bare pengeinnsamling for å få reparert kirkebygg.

- Disse legmannsgruppene i mitt bispedømme har møter hver måned. Jeg har gått inn for at vi får opprettet legmannsråd i alle bispedømmene.

Hvordan står det til med biskopenes kollegialitet? Følger man beslutningene fra Det annet Vatikan-konsil og bispesynodene, når det gjelder fornyelsen i kirken?

- Man gjør seg jo mange tanker om det som skjer og har skjedd i kirken. Vi biskoper fører en dialog oss imellom og blir som oftest enige. Men vi må diskutere mye før vi når frem til enighet. Vi tilstreber så langt vi formår en enhetlig holdning utad. Men jeg kan naturligvis uttale meg til prestene og de troende i mitt eget bispedømme med



## Barns rettigheter trækkes på

*Ifølge en regjeringskommisjon er krenkelse av barns menneskerettigheter ingen sjeldenhet på Filippinene. Fra 1988 til 1992 ble det registrert 117 tilfeller, men mørketallens sies å være langt høyere. I de anmeldte forhold dreier det seg bl.a. om mord, drap, bombeattentater og regelrette henrettelser.*

CHRIST IN DER GEGENWART

## Alle disse mil med garn!

*"Jeg er stolt over å ha en venninne som år etter år strikker sine selubvanter til den store misjonsbasaren. Jeg er selv et typisk skippertaksmenneske og beundrer denne uendelige trofasthet til misjonskvinnene," sier billedkunstneren Else Marie Jakobsen. "Det måtte en Arthur Klæbo og en Albert*

*Henrik Mohn til for å åpne øynene så alle nordmenn kunne bli kjent med resultatet av alle disse mil med garn. Det var etter deres reportasjer i radio og aviser etter besøk på misjonsstasjonene, at folk sluttet å le av arbeidet med ullstrømper."*

FÆDRELANDSVENNEN

## 22

egne synspunkter, sier biskopen med et smil.

- Vær klar over at ikke alle ungariske katolikker fikk kjennskap til Det annet Vatikankonsil. Selv hørte jeg på sendinger fra vest i radioen og distribuerte materiell videre til prestene - noe jeg fikk problemer med etterhvert. På den måten var jeg i det minste litt orientert.

*Hvordan ser De på fremtiden for den katolske kirken i Ungarn. Vil ungdommen bli værende i kirken?*

- I byen Szeged, hvor bispedømmets hovedkontor ligger, har vi tre prester som tar seg av ungdommen. Omkring 600 unge møtes en gang hver måned. Det går langsomt, men det går fremover. Vi har mange teologiske forfattere i Ungarn, og hver 2. eller 3. måned har vi siden 1989 holdt store seminarer for prestene. Også det går langsomt, men jeg håper det går fremover med det óg.

- Når det gjelder det å holde seg orientert om utviklingen i kirken, er det ikke så lett, har ikke vært lett. Under kommunistregimet abonnerte jeg på vestlige kirketidsskrifter, men de kom ikke alltid frem til meg. Det var et stort problem. Forøvrig er det få ungarere som forstår vestlige språk. Prestene må få artiklene oversatt, og da begrenser tingene seg selv. Men litt etter litt får vi en dialog med kirkene i vest.

*Den generelle innflytelsen fra vest i Ungarn etter frigjøringen synes ikke å ha vært bare av det gode?*

- Det er nok mange fristende ting som har kommet på markedet her i

landet fra vest etter frigjøringen, ikke minst på det tekniske området. Det vekker de unges interesse. Men folk er fattige her. De vil nok gjerne kjøpe tingene, men det er ikke praktisk mulig for dem. Til nå har ikke ungarerne vært spesielt materialistiske.

- Verre er det at vi nå har mange skilsmisser og svært høye aborttall.

*Hva stiller kirken opp mot det, og hva kan katolikker i vest stille opp med for kirken i Ungarn?*

Dette spørsmålet tygget biskop Gyulay litt på.

- Jeg vet ikke om Vesten kan gjøre noe. Men det vi naturligvis trenger, er å få satt i gang opplæring i metoder for menighetsarbeid, møteledelse og slike ting - for at folk skal våge å påta seg oppgaver. Vi har nå funnet en flink lærer til dette, og vi har samlinger av folk som blir skolert. Og våre prestesamlinger har vært fine.

- Vi får langsomt en fornyelse av preste- og søsterordnene. Det virker som om en dyp spiritualitet holder på å spre seg blant noen unge. Problemet er å nå ut til de store gruppene av katolikker. Vi skriver i avisene. Men i det viktige medium TV har vi få sjanser. Vi har fått oss tildelt 5-minutters programmer for barna og 5-minutters sekvenser med religiøse spørsmål. I tillegg har vi et 15-minutters program med nyheter fra kirken. Det er alt.

*I og med at Deres bispedømme grenser mot det tidligere Jugoslavia og Romania kjenner De vel godt til flyktningproblemene?*

- For 3-4 år siden fikk vi en

strøm av flyktninger fra Romania. Flyktningene hadde ingenting med seg. Staten hadde dengang ikke noe mottaksapparat - i dag er det annerledes. Dengang gjorde Caritasgruppen i mitt bispedømme mye for å hjelpe. Jeg dro til Roma og deltok i Caritas Internationalis' generalforsamling for å skaffe penger til boliger, vi manglet over 2 millioner forinter. Det vi fikk, hjalp lite, etter som flyktningene ikke hadde noen ting med seg.

- Fra det tidligere Jugoslavia kom det etterhvert mange ungarere, særlig unge menn som ikke ville gjøre militærtjeneste. Det kom andre i samme hensikt. Ikke bare katolikker, men også muslimer. Det kom over 10 000 av dem. En dag kunne det komme 300 mennesker, neste dag ingen, så 500 dagen etter og slik fortsatte det.

- Vi har kontakt med de statlige myndigheter når det gjelder flyktningehjelpen, i og med at dette er statens ansvar. Men vi stiller med nødhjelpen.

- Flyktningstrømmen blir stadig større, og problemet stadig verre for oss. Det gir oss et stort økonomisk problem i tillegg til den store arbeidsledigheten vi har. Kirken er ikke rik i dag. Men katolikkene kjenner sitt medmenneskelige ansvar og er offervillige. De fattige gir mye, de rike gir mindre, konkluderer biskop Endre Gyulay med et lite smil.



Tenk på sennepsfrøet!

"Vi burde ikke fortvile selv om menigheten er liten og virksomheten ikke er så mangfoldig som andre kan fortelle om. Sennepsfrøet var ikke særlig stort, det heller," fastslår redaktør Terje Engmo i baptistavisen "Banneret". "Fortvilet er det når kristne forsvare egne posisjoner og egoistiske prioriteringer på bekostning av Guds rike og medmenneskers behov for nærhet."

Riv ned gjerdene!

"Kvar gong ein menighet vågar rive ned stengslene og sleppa utgruppene fram til Guds nåde, skjer det noko." sier kapellan Sigmund Edland i menighetsbladet "Helg og Yrke".

"Og stagnasjonen kjem like sikkert som julekvelden kvar gong ein menighet eller eit bedehusfelleskap byggjer høge trapper eller dørterskler og blir 'ei vellukka forsamling'."

Tverrkirkelig arbeid - en form for evangelisering

"Jeg tror at mange kirkefremmede holder seg borte fra kirken fordi de ser all striden mellom ulike kirkesamfunn," sier lederen av Økumenisk Ungdomsforum, Bjørnar Moltubakk, til bladet "AKT", som utgis av Norges Kristelige Studentsforbund. "Ved å drive tverrkirkelig arbeid kan en være med på å gi vitnesbyrd for slike mennesker. Du kan gjerne oppfatte det som en form for evangelisering."

## Baby Johannessen: Friheten var det viktigste

23

Endre Csikhelyi er en av de mange ungarske katolikker som holdt stand mot kommunismen i alle år. Ingen har etter frigjøringen takket ham eller hans like for innsatsen. De er meget fattige i dag, mange av dem. De har ikke fått noen oppjustert pensjonsutbetaling. Men de klager ikke. For dem er friheten det viktigste.

Endre Csikhelyi kommer fra en liten by med 9000 innbyggere, Dëvaványe, i det østlige Ungarn. Av de 9000 innbyggerne er 3000 registrerte katolikker, men bare 100-150 er aktive i kirken. Csikhelyi er formann for det vi ville kalle menighetsråd. Han har bak seg mange vanskeligheter med det tidligere regimet på grunn av sin katolske tro. Han er nå et godt stykke opp i 70-årene, og vi møter ham i Budapest, der han besøker yngre medlemmer av sin familie. Han forteller om vanskelighetene for kirken etter det sterke trykket i 40 år med kommunismen.

- Folk kommer ikke tilbake til kirken. Etter at vår egen sogneprest døde, kommer det nå en prest noen ganger til oss fra en naboby. De

unge og barna går ikke i kirken, fordi foreldrene som vokste opp under kommunismen, ikke lengre er religiøse. Hele 17 prosent av de registrerte katolikkene hos oss i vår lille by er gamle mennesker.

Om menighetsarbeidet sier Endre Csikhelyi: - Jeg holder rådmøter hvor det møter 18 medlemmer og presten, som da kommer fra nabobyen. Vi snakker mest om praktiske ting. Vi trenger å bygge ny kirke eller å reparere den vi har. Men vi mangler penger, minst én million forinter.

- Vi har i det hele tatt ikke diskutert hvordan vi skal få aktiviteten opp. Det er mest gamle mennesker som nå går i kirken, og de er ikke aktive. Men vi har hatt to unge mennesker på kurs, hvor de ble

skolert i diakoni for å kunne under-vise i katekismen. De hjelper nå presten med det i vår menighet. Det er sikkert noe bedre i de store byene. Der går nok også de unge i kirken, antar Endre Csikhelyi. Det er vanskelig å spå om kirkens fremtid. Det vil gå langsomt på landsbygden og i de små byene med aktiviteten, kanskje noe raskere i de store byene.

- Har dere hørt om Det annet Vatikankonsil?

- Vi har ikke hørt om det, og prestene har ikke snakket om det. Det var ikke mulig for oss. Proble-mene for oss var mer nærliggende enn de store kirkespørsmål. Vi måtte forholde oss til de såkalte "fredsprestene", som samarbeidet med kommunistene. De fikk sine instruksjoner fra et kirkelig statsbyrå. Alle i toppledelsen i kirken var fengslet. Frykten spredte seg. De som altfor åpent talte myndighetene midt imot, risikerte å miste livet. Slike trusler hadde sin virkning på katolske fedre med familieforpliktelser, kone, barn, gamle foreldre.

- Det var særdeles vanskelig for offentlige tjenestemenn og statsansatte. Selv ledet jeg byens postkontor. Før 1960 hadde jeg vanskeligheter, men etter 1960 sto jeg flere ganger i fare for å miste mitt arbeid. Jeg var i faresonen mange ganger med voldsomt påtrykk. En statstjenestemann skulle ikke gå i kirken!

- Har det skjedd store omveltninger etter frigjøringen?

- Ikke i vår lille by hvor alle kjenner hverandre mer eller mindre. Det er vanskelig å lyve da, sier Endre Csikhelyi.





## De kjoleklede jurister

"Det er den kristne kirkes naturlige tilstand å være i konflikt med de verdslige myndigheter. Det kan være grunn til å minne om denne banale sannhet - i dager hvor enkelte kirkemenn formelig skvalper over av juridisk ansvarlighet etter at kirkerommet igjen er blitt tatt i bruk som et fredelig sted," noterte John Stanghelle i Vårt

Land i sommer i forbindelse med debatten om kirekasyl.

Og fortsatte: 'Verden forstår seg på penger, men Kristus forstod seg på barmhjertighet,' skrev Søren Kierkegaard engang - og når det nå fra mange hold blir krevd at kirken må 'sette grenser', og at det 'må utarbeides retningslinjer' for hvem som er verdige til å møtes med barmhjer-

tighet, må det fra kristent hold svares et klart og tydelig nei. For når det ropes på Regjeringsvedtak! eller Høyesterett! er det ikke uten videre klart gitt at kirken skal svare et fromt Amen!

Kirkens oppgave er å leve i og leve ut nåden - og Gudsrikets signatur er nåde, ikke verdslig rett."

## Menneskerettighetskonferansen:

24

# Historisk mulighet sløst bort!

Håpefullt vendepunkt eller fiasko? undret St. Olav på lederplass før FNs store menneskerettighetskonferanse i juni. Nå vet vi resultatet: Verdenskonferansen sløste bort en historisk sjanse til å styrke menneskerettighetene og gjøre FN til en slagkraftig beskytter av dem.

"189 regjeringer fra alle deler av verden viste seg ute av stand til å bli enige om et eneste praktisk tiltak for å møte dagens og morgendagens utfordringer til menneskehetens grunnleggende behov og rettigheter," sier Pierre Sané, den internasjonale generalsekretæren i Amnesty, ifølge AMNESTY NYTT. "Noen av dem viste at politiske interesser og bevaring av egen makt er viktigere enn liv og velferd for befolkningen. Til slutt har de nå undergravet FNs troverdighet. For milliarder av mennesker, i en farlig og urolig tid, står FN som deres største håp om å oppnå samordnet internasjonal innsats for menneskerettighetene. Denne konferansen fant sted 200 kilometer fra Bosnia - den burde ha utrettet meget mer."

Konferansen "vanæret verdens befolkning, den avdekket hykleri og kynisk manøvrering hos regjeringer ivrige etter å nekte befolkningen rettigheter og privilegier de sørger for selv å kunne nyte," skriver Sané. Som også noterer at "i løpet av de ukene FN-konferansen om menneskerettighetene varte, fortsatte mange regjeringer med å drepe, torturere og forfølge politiske opposisjonelle", og viser til en rekke overgrep som fant sted mens konferansen varte.

Om konferansen selv sviktet, så viste den også "den kraftfulle vek-

sten den verdensomspennende bevegelsen for menneskerettigheter har gjort gjennom de siste 25 år", noterer Sané. "Mer enn 150 ikke-statlige organisasjoner var representert i Wien. De viste en hengivenhet og en beslutsomhet til å takle problemer som regjeringer så sørgelig mangler. Det er vår rolle å øke presset på myndighetene slik at de står ved de menneskerettighetsforpliktelser de har påtatt seg. Når vi nå snart går over i det 21. århundre, må disse forpliktelsene bli overholdt gjennom sivilisert opptreden."

### Lite oppmuntrende lesning

Kort etter at konferansen var avsluttet, offentliggjorde Amnesty sin rapport for 1992 - den viser til fulle at det i mange land står sørgelig til med respekten for menneskerettighetene, og at dokumentasjon og press og atter press på regjeringene er mer nødvendig enn noen sinne. "I året 1992 fikk verden oppleve veritable tragedier når det gjel-

der menneskerettighetene," oppsummerer rapporten. Det underbyggende tallmaterialet i den 615 sider tykke beretningen er lite oppmuntrende lesning: mer enn 110 regjeringer griper til tortur og mishandling; det finnes over 300.000 politiske fanger i til sammen 62 land; i 48 land står staten bak mord på "politiske motstandere" og i 45 land fikk "urostiftere" samme ublidde skjebne. Organisasjonen har registrert 1708 henrettelser i tilsammen 35 land, 82 % av henrettelsene (over 1.000) fant sted i Kina og Iran.

Rapporten går naturlig nok sterkt ut mot myrderiene i Somalia og Eks-Jugoslavia. Og den noterer også at i følgende land er mindreårige kriminelle blitt dømt til døden og henrettet: Iran, Irak, Nigeria, Bangladesh, Pakistan og USA. Og at Tyrkia rangerer høyt oppe på listen over land som driver med tortur. . .







## Ved en kardinals bortgang

Kardinal *Gordon Gray*, tidligere erkebiskop av St. Andrews og Edinburgh i Skottland, døde i juli 1993. Hans bortgang utløste en dyp og ekte sorg, noe som vel er enestående i Den katolske kirke i dag.

Man hører jo ellers bare om biskoper som splitter kirken, det være seg biskop Haas i Chur (Sveits) eller biskop Krenn i St. Pölten (Østerrike) ... man kunne dessverre nevne en god del andre slike biskoper også. Ingen (bortsett fra en offisiell bispedømme-avis!) ville kunne snakke om «dyp og ekte sorg» ved *deres* bortgang. Dette er ikke så lite skremmende, hvis man elsker kirken (slik katolikker gjerne gjør).

Kardinal Gray var en meget kon-

servativ mann, uten mye sympati for moderne teologiske strømninger. Hans trofasthet overfor paven var hevet over enhver tvil.

Dette kjenner vi igjen fra Haas og Krenn. Hvor ligger forskjellen? Det er ikke så lett å definere, men det har ihvertfall noe med helligheten å gjøre.

Når man tenker på krisene i kirken i dag, tenker man spontant i «makt»-kategorier. Paven (eller kardinal Ratzinger) har en strategi, sier man. Hvem skal vinne kampen, prelatene eller kirkens folk? Uansett hva man her måtte synes om de substansielle teologiske spørsmål, må det være klart at en pave eller en biskop som folk tror er hovedsakelig opptatt av makt og autoritet, ikke vil kunne overbevise om at han «egentlig» er opptatt av Guds rike.

Det er blitt vanlig – både hos konservative og hos progressive katolikker – å tolke kirkens liv på en sterkt politisert måte. Men har dette noe med Jesus Kristus å gjøre?

Når kardinal Gray opptrådte, fikk menighetene oppleve en overbevisende personlighet, en som selv var sitt budskap. Han levde det han forkynte. Han var tydelig en bønnens mann, en som fant sin næring i den hellige messe.

Var han en god biskop? Ja, fordi han ikke splittet. Han holdt kirken sammen. Han styrket kirken, fordi han søkte Guds rike. Kirken trenger mange flere slike biskoper og kardinaler.

*Requiem æternam dona ei, Domine.*

Pastor invisibilis

## Nestbeste alternativ

“Jeg var tyve år jeg da jeg følte kall til å følge den hellige Ignatius’ oppfordring om et liv i radikal Kristusetterfølgelse, men det slo meg samtidig at en slik radikal identifikasjon med Herren selv bare var mulig gjennom prestatjetjenesten,” skriver den engelske ordenssøsteren *Kira Sohldoost* i *Catholic Herald*.

“Jeg følte meg satt utenfor, avskåret fra muligheten til total Kristusetterlignelse - fordi jeg var kvinne. Jeg valgte derfor kongregasjonen “Our Lady of Cenacle” fordi den tjeneste den åpnet for, syntes å

være det nærmeste jeg kunne komme til prestatjetjenesten. I oppveksten elsket og beundret jeg søstrene som underviste på skolen der jeg gikk, og jeg var inne på tanken om å bli en av dem. Men den klart åndelig-pastorale profil ved Cenacle-søstrenes tjeneste - åndelig veiledning, retretter, religionsundervisning - forekom meg det nærmeste jeg kunne komme til å bli prest.

Om jeg i mitt liv som søster har ønsket jeg var prest? Jeg har ikke hatt noe spesielt ønske om å forrette ved alteret. Men jeg har ofte hatt et sterkt ønske om å kunne si ‘ego te absolvo’ i kirkens navn. I forbindel-

se med retretter og veiledning har mennesker ofte kommet til meg med sine betroelser og problemer i håp om å finne indre fred her og nå. Jo, jeg har ofte ønsket - og ønsker fremdeles - å kunne uttale forsoningens ord i kirkens navn.”

Sr. Kira forteller forøvrig om en åttiårig nonne som på spørsmål om hva hun mener om kvinnelige prester, ga følgende svar: “Den Hellige Ånd har allerede talt: Det er mangel på prester. Den Hellige Ånd kaller ikke lenger menn. Så hvorfor nøler vi, hva er det vi venter på?”



## Ettervirkinger

Den katolske høymessen i Nidarosdomen Olsokkvelden har rørt ved mange strenger. Det fremgår av et brev fra pater Georg Müller, apostolisk administrator i Trondheim Stift, til Nidarosdomens restaureringsarbeidere ved Odd Kalvaa. I brevet formidlet til St:Olavs redaksjon av Nina Valsø som har hatt hånd om stiftets infor-

masjon i forbindelse med Olsokfeiringen - skriver pater Georg: "Herved overrekker jeg til Nidarosdomens restaureringsarbeidere et skrin av klebersten med lokk (pyntet med Trondheimsrosen) 6\*5\*4,5 som etter sigende er laget ved Domkirken for ca. 100 år siden.

Skrinet kom meg i hende ved Nina Valsø i forbindelse med den første katolske høymesse i katedralen den 29.7.93. Givelsen har hatt skrinet som familie-eiendom i flere generasjoner og kunne ikke beholde det med god samvittighet etter begivenheten denne Olsok, da den katolske kirke

"Saigon-miraklet" lød en overskrift i det amerikanske magasinet *Newsweek* tidlig i april. Og i mai meldte SAS-bladet *Scanorama* at også i kommunisthøyborgen Hanoi er det mer enn sykkelhjulene som går rundt: Økonomien skyter fart og levestandarden bedres. Men ikke for alle og alle steder. Bladet *Katolische Missionen* bragte tidligere i år alt annet enn vietnamesiske suksesshistorier. Og markedsøkonomiske reformer til tross: Et fritt meningsmarked står ikke på regimets dagsorden!

"Ho Chi Minh City, det tidligere Saigon, har igjen fremtiden foran seg," noterer *Newsweek* og forteller om utenlandske investeringer og blomstrende småhandel, luksushoteller og nyrike villaer, oppfinnsomhet og driftighet. Og om viltvoksende reklameplakater for utenlandske foretakender som Mastercard og Toshiba, som nærmest overskygger de få gjenværende portretter av kommunistlederen Ho Chi Minh langs veien inn fra flyplassen. "Nå er Ho Chi Minh-byen slik Saigon var før 1975, bare uten de amerikanske soldatene," kommenterer Yves Panis, leder for den lokale avdeling av den franske Banque Indosuez. "Når man tar seg en hel-aften på by'n, er det lett å glemme at man befinner seg i et kommunistland."

Det var i 1986, da landet var på randen av økonomisk ruin, at Hanoi-regjeringen åpnet for begrensede markedsøkonomiske reformer. I dag står Saigon, som har 6 prosent av landets rundt 70 millioner innbyggere, for en tredjedel av landets industriproduksjon. Storin-

vestorer er Japan, Taiwan og Korea - USAs fortsatte forbud stenger for amerikansk initiativ og oppmuntrer ikke til særlig europeisk satsing.

"Det er tydelig at boomen har ført til bedring for mange i det tidligere Saigon," noterer *Newsweek*. En kaféeier i en bakgate i et arbeiderstrøk sier det slik: "Vi er ikke så fattige som vi var." For mange har finansiell hjelp fra slektninger i utlandet gitt startkapital til småindustri og handel. Og den tiltagende strøm av besøkende "oversjøiske" vietnamesere gir også penger i kassen - i alt skal over 42.000 *Viet Kieu* ha besøkt landet frem til april i år. Årlig pumper de oversjøiske mellom 50 og 100 millioner dollars inn i gamlelandets økonomi.

En annen, noe mer bisarr form for turisme, skjer via et samarbeid mellom Forsvarsdepartementet, tidligere VietCong-generaler og Vietnams tidligere FN-ambassadør, Ha Van Lau: Et nystartet selskap arrangerer turistreiser for amerikanske krigsveteraner tilbake til "Nams" slagmarker.

## Gamle og nye synder

De nye tider i Vietnam har gjenopp-livet gamle synder. Prostitusjonen, som var nær utryddet, blomstrer igjen i nyåpnede barer og hoteller, i gater og parker. Det skal være rundt 50.000 prostituerte, samt 30.000 sprøytenarkomane, i byen på offisielt 4 millioner, skriver *Newsweek*.

"Ifølge en fersk undersøkelse fra det statistiske byrået i Ho Chi Minh-byen har levestandarden i byen økt adskillig, men samtidig øker kløften mellom rike og fattige raskt i de sydlige provinser," skriver *Theresa Ee-Chooi*, leder for SEACPA (Southeast Asia Catholic Press Association) og nyvalgt nestleder i UCIP (Verdensunionen for katolske presse), i en rapport etter et besøk i byen i februar i år. Theresa, som selv er fra Malaysia, noterer at "byens befolkning langt overskrider de offisielle 4.5 millioner, folk strømmer til på jakt etter arbeid, uten å la seg registrere - ca. 7 millioner er et langt mer realistisk tall (-) det er tiggere overalt, mange lemlestedede krigsofre, men fattigdommen er likevel ingenting mot den man finner i India, Indonesia og på Filippinene. En uavhengig markedsundersøkelse viser at 87% av familiene i Ho Chi Minh-byen har TV, 60% kjøleskap, mens bare 7% har vaskemaskin."

## Gatebarn og andre randgrupper

*Katholische Missionen*, som utgis av den tyske hjelpeorganisasjonen *Missio*, føyer ytterligere trekk til bildet. "Bare i Ho Chi Minh-byen er det hundretusener av gatebarn og ungdommer som sulter og ikke får



mottok en gave av kirkestatsråd Gudmund Hernes: en kopi av erkebiskop Pål Bårds-son, som du har laget.

Vennligst gi skrinet til rette vedkom-mende.

Historien med skrinet er et tegn på at messen den 2977 rørte ved menneskenes

hjerter. Den viser også at forsoning og rettferdighet er knyttet sammen.

Jeg takker restaureringsarbeiderne og deg for det bidrag dere har gitt til en vellykket Olsokfering”

det nødvendige til livets opphold i sine hjem. I Nord-Vietnam skal 42 % av barna være underernært. Mange har ingen familie, lever av å tigge eller av tuskhandel. Mange unge er uten skolegang og arbeid, med stoffmisbruk og vold som en del av hverdagen.” (KM nr.2-93)

En nyhetsnotis i St.Olav (nr.3/4-93) fortalte om flukt fra læreryrket i Vietnam på grunn av sultelønn og om drastisk prosentvis nedgang i tallet på skolelever og studenter i Ho Chi Minh-byen etter kommunistenes maktovertagelse. Ser man tallene - “900.000 elever blant byens 3,2 millioner i 1975 og 700.000 av dagens 4 millioner” - på bakgrunn av det uoffisielle innbyggertall, blir nedgangen enda mer markert.

“På det kulturelle og religiøse området er livsbetingelsene under kommuniststyret fortsatt trykkende,” noterer Katolische Missionen. “Det skal være rundt 100.000 spedalske i landet, særlig blant de ikke-vietnamesiske stammene i fjellområdene. Og der slipper hverken turister eller representanter for de ikke-statlige internasjonale hjelpeorganisasjoner inn - angivelig fordi anti-kommunistiske geriljagrupper skal holde til der.”

“Kolera, pest og malaria desimerer fjellfolket. De har hverken leger, legemidler eller utdannet helsepersonell. Den katolske hjelpeorganisasjonen Caritas kan yte en viss hjelp til folk utenom fjellområdene. De statlige lepra-institusjonene er ytterst beskjedne. Rullestoler, ortopediske hjelpemidler mangler, ofte også drikkevann, og de syke må selv betale for seg. Nøden gjør at man til dels tillater ordensfolk å trå

til som hjelpere,” noterer KM. Og tilføyer at deres “kjærlighetsgjeringer” har inspirert til adskillige konversjoner blant fjellfolket.

I Ho Chi Minh-byen skal 70-75% av befolkningen være buddhister, 8-10% katolikker, resten tilhører forskjellige andre kristne grupperinger og et par prosent islam.

#### Mye korrupsjon - lite opposisjon

Den katolske kirke i Vietnam holdes i strenge tømmer av regjeringen, men det forhindrer ikke at biskopene i fjor høst sendte et kritisk brev til statsministeren samt forfattet et hyrdebrev. Her henviste de bl.a. til mislighetene og demoraliseringen i det offentlige liv - korrupsjonskulturen lever i beste velgående - og oppfordret uttrykkelig de kristne til å bidra på en samvittighetsfull måte til landets beste. Samtidig forlangte de at regjeringen gir tilbake til kirken de sykehus, kirker, skoler, etc. som ble konfiskert i 1975/76.

Brevet førte til enkelte innrømmelser: Bispekonferansen fikk møte uten forut godkjenning av staten, noen flere prestestudenter ble tillatt, en tredjedel av de prestekandidater man søkte om å få vigsel, ble godtatt, noen prester ble løslatt fra de såkalte “omskoleringsanstalter”.

Nå har biskopene igjen meldt seg, ifølge det sveitsiske katolske nyhetsbyrået KIPA, med krav om at religionsfriheten må respekteres, om mulighet for å sende prestestudenter til utlandet og for utenlandske eksperter til å undervise ved seminarer i Vietnam.

Ifølge Newsweek er det lite opposisjon mot kommunistpartiets “jerngrep” om makten, mot sikkerhetsstyrkenes kontroll - som dog er mindre åpenlys enn tidligere - og mangelen på demokratiske rettigheter. Slik karakteriserer en vietnamesisk økonom situasjonen. “Folk synes å tolerere, om ikke akkurat ignorere, regjeringen nå som det er mulig å tjene penger igjen.”

#### Oppfinnsom redaktør

“Overalt er det tegn på vietnamesernes tålmodighet, utholdenhet og dyktighet,” skriver Theresa Ee-Chooi i sin rapport til UCIP.

“Den katolske avisen *Katolikke-ne og folket*, som Pierre Long utgir, er et eksempel på stor oppfinnsomhet for å overleve. Avisen, landets eneste katolske, har i rundt 18 år vært et katolsk nærvær og kristent vitnesbyrd i dette kommunistiske landet, et redskap for bevisstgjøring og for økumenisk orientering. For å overleve produserte Pierre og hans kolleger lenge kulepenn, en etter-søkt mangelvare. Fortjenesten på hver femte penn gikk i avisens kasse. Nå er billige utenlandske kulepenn å få overalt, men avisen satser nytt: Ved hjelp av midler fra et investeringsfirma har de bygget et gjestehus som de håper vil sikre midler til avisdriften.”



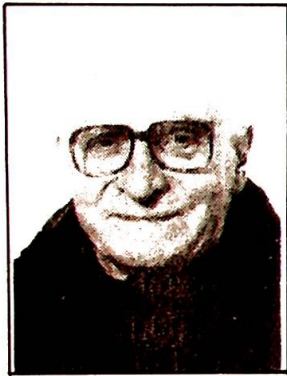
### Nå på kassett:

Utdrag av "BØNNEBOK FOR DEN KATOLSKE KIRKE" er nå å få på kassett. Nyttig for f. eks. svaksynte og blinde eller personer som har vanskeligheter med å lese vanlig skrift.

Pris kr. 150,-

Henvendelse: St.Hallvard kirke, Enerhauggt. 4, 0651 Oslo

## Pater Bernard Müller OSB in memoriam



Han ble født 21.oktober 1911 i Luxembourg, trådte inn i benediktinerklosteret i Clervaux i 1930, avla sine klosterløfter 3.juni 1932 og ble ordinert til prest 18.september 1937. Han døde langfredag, 9.april 1993.

Pater Müller var alltid villig til å hjelpe til i omkringliggende menigheter, han preket i radiooverførte messer for syke, og han holdt retretter. Hans vilje til å hjelpe der det trengtes, brakte ham til de nordiske land som han hadde nær kontakt med gjennom 45 år som ansvarlig for "L'Oeuvre Scandinave de l'Abbaye de Clervaux", en misjonsorganisasjon. Han kom til Norge sommer etter sommer og vikarierte for prester som skulle på ferie, mest for pastor F.J.Fischedick. Det var under et slikt opphold sommeren 1982 at han fikk et hjerteattakk som gjorde ham såpass redusert at dette ble hans siste Norgesbesøk.

Et bevis på hans store kjærlighet til og interesse for Norge er at han helt spontant sendte kasser med bøker til bispegården i Tromsø for å

erstatte bøker som ble ødelagt i brannen i 1969.

Pater Müller var en åpen og utadvendt, strålende blid og trivelig munk som lett fikk venner i Norge. Jeg var bare såvidt tenåring da jeg ble kjent med ham, så vi har hatt jevnlig kontakt i ca. 35 år. Jeg har også besøkt ham flere ganger i Luxembourg. I de senere år har han av helsemessige årsaker hatt problemer med å skrive brev, så kontakten har vært opprettholdt gjennom en av hans medbrødre. Julen 1992 skrev han igjen selv.

Klosterets prior, Chresten Krogh, sendte meg umiddelbart etter pater Müllers bortgang et brev og fortalte om hans siste dager på sykehuset, etter en operasjon 14. mars. Et brev jeg skrev nedover i mars, hadde prioreren tatt med seg og lest for ham på sengekanten, "og han nikket glad," skriver pater Krogh. Det viser at han til det siste satte pris på kontakten med Norge.

Han hvile i fred. Karin Bratbak

## Dominikanernytt - fra Sverige

Den 27. august i år kunne dominikanerne i Lund flytte inn i nytt hus - det vil si et nyrestaurert hus i Sandgatan 8., forteller pater *Arne Fjeld*, norsk dominikaner som i noen år har holdt til Lund. Det nye kloster og kapell har samme navn som Svartbrødrenes kloster i Lund i middelalderen: Sankta Maria Magdalena. Ved innvielsen av kapellet, som ble foretatt av Stockholmsbiskopen *Hubertus Brandenburg*, var alle tre "grener" av dominikanerordene representert: brødre, søstre og lekdominikanerne. Også dominikanernes provinsial-prior, pater *Eric de Clermont-Tonnere* fra Paris var tilstede - det var han som velsignet det nye klosteret

For tiden bor 5 brødre i klosteret i Sandgatan: *Pierre Aupy*, sogneprest i Lund, *Rémi-Jourdain Caillaud*, kapellan, *Patrick-Dominique Linck*, som er ungdomsprest og studentprest i den gamle universitetsstad, *Axel Carlberg*, som arbeider med sin doktorgrad i etikk og ellers bl.a. en flittig brukt foredragsholder, og altså *Arne Fjeld*, som i våres ble valgt til ny generalprior for dominikanerne i de nordiske land. Og dersom noen av St.Olavs lesere skulle ha tenkt seg til Lund eller tilfeldigvis komme forbi, kan følgende opplysninger være av interesse: Det er hverdagsmesser i kapellet i Sandgatan kl. 12.10; på onsdager møtes den katolske studentgruppen; på torsdager utover høsten er det en foredragsserie med tittel "Ånd og liv", og også voksenkatekese står på programmet. Og dominikanernes bibliotek, mest med teologisk litteratur på fransk, er åpent om formiddagene.



## Hefter om nordnorsk kirkehistorie

I anledning 150-årsjubileet utgir Vår Frue Menighet i Tromsø en serie på tre hefter om den katolske kirkes historie i Nord-Norge. Første hefte foreligger, vel 20 sider med illustrasjoner om *Middelalderkirken i Nord-Norge*, skrevet av sr. *Maria Nada av Inkarnasjonen CCD* (borgerlig navn Marit Flagestad), som er magister i kirkehistorie. De øvrige hefter - *Den katolske kirke i Nord-Norge fra reformasjonen til Den Hellige Familie (1537-1932)* og *Den katolske kirke i Nord-Norge som eget kirkedistrikt (Fra 1952)* - kommer i løpet av høsten. Det første heftet, til kr. 30,- pluss porto, kan bestilles hos.

*Olav Gebhardt*, Marikåpevn. 24, 9100 Kvaløysletta. Tl. 083-51509

## Islands tredje katolske kirkebygg innviet



Den 6. juli innviet biskop Alfred Jolson SJ den nye kirken i Hafnarfjordur i nærheten av Reykjavik. Kirken, som er innviet til den hellige Josef, er Islands tredje katolske kirke.

I 1926 bygde St.Josephsøstrene et sykehus i Hafnarfjordur. Da det ble solgt i 1988, besluttet daværende biskop Frehen at det skulle bygges en kirke. Helt siden 1926 hadde hospitalets kirke tjent som sognekirke for egnens katolikker - også etter salget i 1988 fikk de lov til å bruke kapellet inntil ny kirke stod ferdig.

Pengene til kirken er dels kommet fra St.Josephsøstrene, som

har betalt halvparten av kostnadene, samt fra Bonifatiuswerk i Paderborn. Dertil har venner av kirken, deriblant også ikke-katolikker, ydet bidrag, og menigheten har hjulpet til på forskjellig vis, særlig menighetens kvinner. Prest for sognets 140 katolikker - Hafnarfjordur har 25.000 innbyggere - er Hjalti Thorkelsson.

De to andre katolske kirkene på Island ligger begge i Reykjavik: domkirken og Stella Maris kirke, som ligger i en forstad. I tillegg kommer 6 kapeller rundt om i landet.

*Torfi Olafsson*

## Moralencyklika på trappene

Det har lenge vært kjent at en encyklika om den katolske kirkes moral-lære er under utarbeidelse. I sommer "lekket" det italienske nyhetsbyrået *Adista* teksten til dette nye pavelige rundskriv, *Veritatis splendor*, eller rettere det man trodde var teksten, men som, ifølge Vatikanets pressetalsmann, *Joaquin Navarro-Valls*, er et tre år gammelt utkast som "ikke er autentisk" og heller ikke fullstendig. Den endelige teksten, som fokuserer på "det teologiske og filosofiske grunnlaget for kirkens morallære mer enn detaljspørsmål", kommer i løpet av høsten, sier Navarro-Valls.

Den lekkede teksten, som har vakt en del oppsikt, understreker den pavelige autoritet i moralske spørsmål og de troendes plikt til å rette seg etter "de objektive moralnormer" kirken - ut fra naturretten og Åpenbaringen - lærer, samt biskopenes plikt til å "være på vakt" overfor avvikende teologiske oppfatninger. Den enkeltes samvittighet og personlige overbevisning kan ikke utgjøre "noen riktig rettesnor" for moralsk handling, heter det i utkastet. Som også noterer, ifølge *The Independents* utdrag, at "uenighet og konflikter kan være vanlige uttrykk for det politiske liv i et demokratisk samfunn, men når det gjelder morallæren, trenger man ingen slik 'etisk prosedyre'; morallæren bestemmes ikke ut fra demokratisk etablerte regler og prosedyrer. . . Dissens i form av manglende tilslutning eller avvikende meninger står i opposisjon til kirkens enhet og til de krav som gir seg ut fra kirkens hierarkiske oppbygning som Guds folk."●



# CARITAS | NORGE

## DEN KATOLSKE KIRKES HJELPEORGANISASJON

Fagerborggaten 17, 0360 Oslo 3, Tlf.: 22 69 30 15/60 43 51  
Gavekonti:  
Postgiro: 0814 5 00 40 64 – Bank: 7041.05.13976

## TRENGER DU TRYKKSAKER?

Kontakt  
**SATS + PASTE AS**  
Prof. Birkelandsv. 24 c, 1081 Oslo 10  
Tlf.: 22 30 04 16 – 22 30 84 53

## 30 Liturgisk kalender

### SEPTEMBER

#### 26. SEKSOGTYVENDE SØNDAG I KIRKEÅRET.

Esek 18, 25-28.  
Fil 2, 1-11 eller 2, 1-5.  
Matt 21, 28-32.

#### 27. Vincent av Paul.

Sak 8, 1-8. Luk 9, 46-50.

#### 28. Venceslas, martyr, eller Laurentius Ruiz og ledsagere, martyrer.

Sak 8, 20-23. Luk 9, 51-56.

#### 29. Mikael, Gabriel og Rafael, erkeengler.

Dan 7, 9-10. 13-14.  
Joh 1, 47-51.

#### 30. Hieronymus, prest og kirkelærer.

Neh 8, 1-4. 5-6. 7-12.  
Luk 10, 1-12.

### OKTOBER

#### 1. Therese av Jesusbarnet, jomfru.

Bar 1, 15-22. Luk. 10, 13-16.

#### 2. De hellige Verneengler.

2. Mos. 23, 20-23.

Matt. 18, 1-5. 10.

(Norske Tidebønner – uke 3)

#### 3. SYVOGTYVENDE SØNDAG I KIRKEÅRET.

Jes 5, 1-7.

Fil 4, 6-9.

Matt 21, 33-43.

#### 4. Frans av Assisi.

Jona 1, 1-2, 1, 11.

Luk 10, 25-37.

#### 5. Jona 3, 1-10. Luk 10, 38-42.

#### 6. Bruno, prest.

Jona 4, 1-11. Luk 11, 1-4.

#### 7. JOMFRU MARIA av ROSEN- KRANSEN.

Mal 3, 13-20. Luk 11, 5-13.

#### 8. Joel 1, 13-15. 2, 1-2.

Luk 11, 15-26.

#### 9. Dionysius, biskop og ledsagere, martyrer.

Johannes Leonardi, prest, eller  
Jomfru Marias, lørdagsmesse.

Joel 4, 12-21. Luk 11, 27-28.

(Norske Tidebønner – uke 4)

#### 10. ÅTTEOGTYVENDE SØNDAG I KIRKEÅRET.

Jes 25,6-10, Fil 4.12-14, 19-20

Matt 22, 1-14

#### 11. Rom 1, 1-7. Luk 11, 29-32.

#### 12. Rom 1, 16-25. Luk 11, 37-41.

#### 13. Rom 2, 1-11. Luk 11, 42-46.

#### 14. Callistus, pave og martyr.

Rom 3, 21-29. Luk 11, 47-54.

#### 15. Teresa av Avila, jomfru og kirkelærer.

Rom 4, 1-8. Luk 12, 1-7.



**Vi er i  
nærheten  
når du  
trenger oss**

Sentrum 20 79 05  
Ullevålsveien 1 - Oslo  
Oslo Vest 50 00 30  
Harbitzalléen 14  
Oslo Øst 67 28 80  
Grensesvingen 7  
ved Fyrstikktorget

90 ÅR  1992

**T. S. JACOBSENS**  
Begravelsesbyråer



*P*avens anliggender for bønnens apostolat  
i oktober

At ny-evangeliseringen må understreke trofasthet  
mot kirkens lære, også dens sosiallære.

At dialogen mellom muslimer og kristne  
uhindret må gjøre fremskritt overalt.

MALERMESTER  
utfører allslags maler- og tapetserarbeider

**GEORG FOERSTER**  
Tlf.: 22 15 54 26/22 15 56 06



Neste nummer utgis 12. oktober. Signerte artikler står for forfatterens egen regning.

Ansvarshavende redaktør: Unni Klepper Joynt

Faste medarbeidere:

Olav Egil Aune

Liv Greni

Brian McNeil c.r.v.

Albert Raulin o.p.

Gunnel Vallquist

ISSN 0802-6726

Akersveien 14, 0177 Oslo

Redaksjon: Tlf. 22 20 72 48

Ekspedisjon: Tlf. 22 20 72 26

Årsabonnement (Norge): kr. 195,—

Øvrige europeiske land: kr. 220,—

Andre verdensdeler: kr. 230,—

Annonser 19 dager før utgivelsesdagen.

Bankgiro 6022.20.13073. Postgiro 0807 2046480

31

**St.  
OLAV**

**BOKHANDEL**

Akersveien 14, 0177 Oslo

Telefon: 22 20 72 48

Fax: 22 36 02 63

## **VELKOMMEN TIL NY BOKHØST!**

VI PRESENTERER:

**The deacon in the Church**, by Lynn C. Sherman, kr. 87,-.

Hva gjør Kirkens diakoner? Hvordan er de plukket ut? Hva slags undervisning får de? Boken gir et svar på disse og andre spørsmål om dette betydningsfulle apostolatet.

**Holy order**, by Aidan Nichols OP, kr. 170,-. Utviklingen av Kirkens forståelse av preste-tjenesten, fra det Nye Testamentet til 2. Vatikankonsil.

**Seek treasures in small fields**, by Joan Puls OSF, kr. 142,-.

Om å finne det spirituelle i hverdagen, skrevet av en amerikansk fransiskaner.

**The Devil ... «Alive and active in our world»**, by Corrado Balducci, kr. 109,-.

Skrevet av en høyt respektert ekspert i demonologi. Oversatt av Pater Jordan Aumann OP fra Pontifical University of St. Thomas in Rome.

**Angels of light? The challenge of the new age**, by Lawrence Osborn, kr. 178,-. Viktig bok om New Age.

Be også om musikkliste over gregoriansk, ortodoks og komponert kirkemusikk.

*Vi sender over hele landet.*

**ÅPNINGSTIDER:**

Mand.-fred. 9.30-17.00

Torsd. 9.30-17.30

Lørd. 9.30-13.30

## **Mennesket og bioteknologien – hvorfor trenger vi absolutte grenser?**

Høring i St. Hallvard kirkes menighetshus, Enerhauggt.4, Oslo,  
**tirsdag 19. oktober kl. 1900–2200**

Vi tar utgangspunkt i at det er den bioteknologiske utviklingen som er førende for samfunnets normer og kontroll – ikke omvendt.

Eksempler:

– Fosterundersøkelser og abortpraksis stiller politikere og helsepersonell overfor avgjørelser om hvilke egenskaper som gir rett til liv, og hvilke som ikke gjør det.

– Snart kan vi bli avkrevd attest for at vi ikke er bærere av helsetruende arvelige trekk.

– Kartlegging av arvelige særegenheter kan påvirke adgangen til utdanning og yrke.

– Genmanipulasjon er tatt i bruk for foreldre som ønsker å bestemme om de vil ha gutt eller pike. Hva blir det neste?

Innleder: Overlege **Lars Jul Hansen**.

Denne utviklingen har utløst konflikter mellom forskjellige verdier og hensyn. Kan vi vente at ordninger for avveining og tilpasning som omtales i St. meld. 25, 1992–93 ("Om mennesker og bioteknologi") vil etablere grenser som makter å styre den videre utvikling og bruk av bioteknologi?

Innledere: Forsker **Kristin Rosendal** og mag.art. **Janne Haaland Matlary**.

I tredje og siste del av høringen tar vi for oss kveldens hovedspørsmål: Trenger vi absolutte grenser?

Innledere: Rådgiver **Grete Gjertsen**, Sosialdepartementet, og pater **Marcel Taverne**, ofm.

Alle interesserte er velkommen.



**A / S NORSKE SHELL**

*Leverandør av oljeprodukter til de fleste katolske institusjoner.*

BESTILLING 22 66 59 00 – SERVICE 22 66 58 60 – 22 66 58 61



Blikk  
på tiden



## Game over

I følge kilder vi absolutt ikke går god for, skal paven ha sagt: «Av alle uviktige ting i verden, er fotball det viktigste».

At hele nord-Europa for tiden stiller seg lojalt bak pavens utsagn, hersker det ingen tvil om. Under tegnede merket det sterkest da hun forgjeves prøvde å kjempe seg fram til boden med uavhentede billetter på Ullevål stadion i timen før landskampen Norge-England i juni.

Vi noterte oss at såvel kongehus som representanter fra regjeringen var på plass, og det forbauser oss ikke om Kjell Magne Bondevik befant seg i mylderet blant engelske hooligans og ridende politi.

Uken etter sto fotball-slaget i Rotterdam. Et kirkelig møte ble unnagjort i forrykende tempo, slik at alle skulle få med seg kampen, er det blitt meg fortalt. Selv skulket jeg for å være sikker på å få med de innledende taklinger.

«Drillos» går sin seiersgang Europa rundt, anført av en bekjennende kristen lagkaptein, og alt er lutter fornøyelse – for ikke å si «halleluja». Eller hva?

De norske idrettslige bragder har fremkalt et ord som jeg personlig får frysninger og dårlig nat-

tesøvn av. Ordet er «vinnerkultur». Det skal dyrkes fram en vinnerkultur her i landet. Ikke bare på fotballbanen eller i skiløypa, men også i næringslivet. Min påstand er at en vellykket vinnerkultur skaper en tilsvarende grusom «taperkultur».

Den engelske fotballtreneren ble slaktet, hengt, skutt og partert i britiske aviser etter «ydmykelsen» på Ullevål. Er det sånn vi vil ha det i samfunnet ellers, også?

Jacob Jervell, pub-kommentator for NRK under fotballkampen Norge-Nederland, sa gjentatte ganger at fotball er en lek. Han tar feil. Det er blodig alvor, millionindustri, vi trenger ikke gladiator-kamper, lenger, vi har Drillos og hooligans.

Tidligere i år bragte man til landet den seirende elite-krigeren Norman Schwarzkopf fra Golf-krigen for å lære næringslivets ledere å drive god butikk. Og jeg spør meg selv: Hva slags idealer har vi, her i landet? Fotballspillere og kampsoldater, i et land som deler ut Nobels Fredspris? Ble Mor Teresa invitert til et eneste næringslivs-seminar? Hun burde ha litt å tilføre. Hun har tross alt bygd opp en verdensomspennende «organisasjon» som enhver NHO-topp burde misunne henne. Mor Teresa har den troverdigheten som næringslivet mangler, og som ikke akkurat blir styrket ved å tilkalle kreti og pleti som til enhver tid er forbigående helter i media.

Situasjonen er like absurd som da MC-klubben Hells Angels for forleden ville oppnå et mykere image og inviterte til familiedag. Barna kunne fornøye seg med

sumo-bryting, hvis de ikke foretrakk å bli kastet av mekaniske okser, mens mor og far lot seg slippe ut i strikkehopp fra tyve meters høyde. Selv søkte jeg tilflukt ved et flipperspill, som spiste det jeg hadde av småpenger, bare for å komme med den nedslående meldingen GAME OVER.

I stedet for å lære vinnerne å vinne mer, burde vi satt pengene på å finne ut hvordan taperne også kan få en del av kaka.

Hadde avisene brukt like mye plass på taperne ute og hjemme, som på Rune Bratseths til enhver tid skadde eller nyopererte kne, ville ikke verden blitt bedre, dessverre. I høyden ville avisen tapt noen abonnenter. Slik fungerer markedet. Hvis samfunnet blir stort mer vinnerorientert nå, tør jeg ikke tenke på hvordan det skal gå med det stadig økende antallet tapere.

Den komplette taper finnes heldigvis ikke. Alle er potensielle vinnere i noe, selv om ikke alle seire er like mye verd i jordisk målestokk. Men at seieren kan vokse fram av et nederlag, er en verdifull kristen tanke.

«Hva gagner det et menneske om det vinner hele verden, men taper sin sjel?» sier Jesus. Velstandens sjel er de utstøtte. Arbeidslivets sjel er den arbeidsløse. Alt pratet om sunn konkurranse kommer fra de potensielle vinnerne. Men vi blir alle tapere, hvis vi glemmer at verden er én, og at legemet først er friskt når alle lemmer er helbredet.